

HOF VAN JUSTITIE
VAN DE EUROPESE UNIE

Jaarverslag 2025

Jaaroverzicht

Het Hof van Justitie van de Europese Unie waarborgt de bescherming van het recht van de Unie

Het Hof van Justitie van de Europese Unie is een van de zeven Europese instellingen.

Als rechterlijke instelling van de Unie heeft het Hof tot taak om voor de naleving van het recht van de Unie te zorgen door toe te zien op de uniforme uitlegging en toepassing van de Verdragen, en door de handelingen van de instellingen, organen en instanties van de Unie op hun rechtmatigheid te toetsen.

De instelling draagt bij tot het behoud van de waarden van de Unie en zet zich met haar rechtspraak in voor het Europese integratieproces.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie bestaat uit twee rechterlijke instanties: het „Hof van Justitie” en het „Gerecht”.

Jaarverslag 2025

Jaaroverzicht

Inhoudsopgave

Voorwoord van de president	4
1. 2025 in één oogopslag	6
A. Een jaar in beelden	8
B. Een jaar in cijfers	18
De instelling in 2025	18
Het gerechtelijke jaar (Hof van Justitie en Gerecht)	19
De taalkundige diensten	20
2. Gerechtelijke werkzaamheden	22
A. Het Hof van Justitie in 2025	24
Werkzaamheden en ontwikkeling van het Hof van Justitie	24
De leden van het Hof van Justitie	28
B. Het Gerecht in 2025	32
Werkzaamheden en ontwikkeling van het Gerecht	32
Belangrijke ontwikkelingen in de rechtspraak	34
De leden van het Gerecht	38
C. De rechtspraak in 2025	42
Focus Burgerschap van de Unie en de „gouden paspoorten”	42
Focus Het Hof van Justitie buigt zich over de richtlijn betreffende minimumlonen.	46
Focus Toegang tot tekstberichten die zijn uitgewisseld tussen de voorzitter van de Commissie en de CEO van Pfizer	50
Focus Informatiemaatschappij: de digitaal dienstenverordening en zeer grote onlineplatforms	52
Terugblik op de belangrijkste arresten van het jaar	56

3. Een administratie ten dienste van de rechtspleging	76
A. Inleiding door de griffier	78
B. Belangrijkste gebeurtenissen van het jaar	80
2025: een scharnierjaar voor de hervorming van het gerechtelijk bestel van de Unie.....	80
Transparantie in de Europese rechtspraak	84
Samenwerking met de rechterlijke instanties in Europa.....	87
C. Relatie met het publiek.....	90
4. Milieuvriendelijke instelling	94
5. Blick op de toekomst	98
2026 – Een jaar gericht op innovatie en dialoog met de burger.....	100

Elk jaar biedt het *Jaaroverzicht*, het jaarverslag van het Hof, een terugblik op de gebeurtenissen van het afgelopen jaar en een kans om vooruit te kijken op de toekomst. Het is eveneens een gelegenheid om onze werkzaamheden een plaats te geven in het bredere kader van de geschiedenis van onze instelling en de Europese integratie.

Koen Lenaerts

President van het Hof van
Justitie van de Europese
Unie

Tijdens de zitting van 10 december 1952 ter installatie van het bij het Verdrag van Parijs opgerichte Hof verwees de eerste president van het Hof, Massimo Pilotti, in zijn toespraak naar de Italiaanse dichter en politicus Dante Alighieri: „ubicumque potest esse litigium, ibi debet esse iudicium” (overal waar een geschil kan optreden, moet er rechtspraak zijn). Hij herinnerde er eveneens aan dat het Hof tot taak heeft voor iedereen – „staten, ondernemingen of gewone particulieren” – te waarborgen dat de grenzen van het optreden van de organen van de Gemeenschap worden geëerbiedigd.

Op diezelfde dag noemde Jean Monnet de nieuwe rechterlijke instelling „niet alleen het Hof van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, maar ook een voorafspiegeling van een Europees federaal hooggerechtshof”, een teken van de „soevereine aanwezigheid van het recht in de Gemeenschap”. Meer dan zeventig jaar later vormen deze grondbeginselen nog steeds een bron van inspiratie voor onze dagelijkse werkzaamheden. Zij belichten de vooruitgang die in 2025 is geboekt en de uitdagingen die wij in 2026 kunnen verwachten.

2025 was het eerste volledige jaar waarin de op 1 oktober 2024 in werking getreden hervorming werd uitgevoerd. Deze hervorming voorziet in de gedeeltelijke overdracht van de prejudiciële bevoegdheid van het Hof van Justitie naar het Gerecht voor zes specifieke gebieden (btw, accijnzen, douanewetboek, tariefindeling, passagiersrechten en emissiehandelssysteem). De behaalde resultaten zijn zeer bevredigend. De hervorming is gebaseerd op een „eenloketsysteem”, waarbij alle verzoeken om een prejudiciële beslissing worden ingediend bij het Hof van Justitie, dat na intern overleg bepaalt of deze verzoeken moeten worden doorgezonden naar het Gerecht of door het Hof zelf moeten worden behandeld. Sinds de hervorming zijn

bijna honderd verzoeken om een prejudiciële beslissing via het eenloketsysteem behandeld. Ongeveer negen op de tien verzoeken zijn doorgezonden naar het Gerecht, aangezien zij uitsluitend onder één van de zes bovengenoemde gebieden vielen.

Voorts is de samenstelling van de rechterlijke instanties van de Unie in 2025 verschillende keren gewijzigd. Bij het Hof van Justitie hebben twee nieuwe rechters hun ambt aanvaard. Eén van hen was afkomstig van het Gerecht. Bij het Gerecht zijn er vijf nieuwe rechters benoemd, waarvan twee ter vervanging van leden die rechter zijn geworden bij het Hof van Justitie. Voorts hebben de regeringen van de lidstaten in september 2025 de mandaten van 19 rechters van het Gerecht vernieuwd voor de periode 2025-2031. Tegelijkertijd is Marc van der Woude voor een derde mandaat herverkozen tot president van het Gerecht en is Savvas Papasavvas herbenoemd tot vicepresident.

In 2025 heeft de instelling haar communicatiebeleid verder hervormd, met name door de invoering van audiovisuele debriefings over de meest opvallende zaken, die worden gepresenteerd door de leden van het Hof van Justitie. Een rechter die zitting had in de kamer die het arrest heeft gewezen, zet op een beknopte en didactische manier uiteen wat er speelde in de zaak en op welke manier het Hof van Justitie de opgeworpen juridische kwesties heeft beslecht. Er is tevens vooruitgang geboekt met meerdere belangrijke projecten, zodat deze vanaf januari 2026 gelijktijdig van start kunnen gaan: de vernieuwing van de Curia-website, het belangrijkste portaal van de instelling, de ontwikkeling van een nieuwe zoekmachine en de omvorming van het tot nog toe interne audiovisuele platform [Curia Web TV](#) tot een echt instrument voor externe communicatie als aanvulling op de bestaande communicatiekanalen.

Wat de technologische vooruitgang betreft, blijft artificiële intelligentie een belangrijke rol spelen bij de transformatie van onze instelling. Dit jaar zijn verschillende op deze technologie gebaseerde instrumenten gelanceerd of getest, met name Curia AI Brain: een platform voor intern gebruik dat door het Hof zelf is ontwikkeld en dat tot doel heeft het personeel een reeks gespecialiseerde AI-assistenten ter beschikking te stellen die aan de specifieke behoeften van het Hof voldoen.

Ten slotte werd op 7 december 2025 de 25e verjaardag van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie gevierd. Om deze gebeurtenis en de bijdrage van het Handvest aan de rechtspraak en de bescherming van de grondrechten te vieren, wordt het volgende Symposium van magistraten, dat in maart 2026 bij het Hof zal plaatsvinden, volledig gewijd aan de centrale plaats die het Handvest in de rechtsorde van de Unie inneemt.

Met deze projecten en met een vastberaden blik op de toekomst blijft het Hof trouw aan zijn roeping sinds 1952: het recht handhaven, het vertrouwen van de burgers waarborgen en de stabiliteit van de rechtsorde van de Unie bestendigen.

1

2025 in één oogopslag

A. Een jaar in beelden

Januari

Plechtige verbintenis van de Europese Commissie

Tijdens plechtige zittingen in januari, februari, maart en mei gaan voorzitter Ursula von der Leyen en de leden van de Europese Commissie de in de Verdragen vastgelegde plechtige verbintenis aan. Dit gebeurt in het kader van de benoeming van de nieuwe Europese Commissie.

Februari

Plechtige verbintenis van de Europese Ombudsvrouw

Teresa Anjinho, die door het Europees Parlement is verkozen tot Europese Ombudsvrouw, gaat de plechtige verbintenis aan voor het Hof.

Maart

Bezoek van de diensten van het Hof aan het EHRM

Een delegatie van het Hof van Justitie van de Europese Unie, bestaande uit de griffier en verschillende diensthoofden, brengt in Straatsburg een officieel bezoek aan het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. De delegatie neemt deel aan verschillende rondetafelgesprekken over gemeenschappelijke uitdagingen en mogelijkheden voor samenwerking tussen de twee rechterlijke instanties.

Plechtige herdenkingszitting

Een plechtige zitting wordt gehouden ter nagedachtenis van Uno Lõhmus, de eerste Estse rechter in het Hof van Justitie (2004-2013), die in augustus 2024 is overleden, en ter nagedachtenis van Ena Cremona, de eerste Maltese rechter in het Gerecht (2004-2012), die in mei 2024 is overleden.

30 jaar sinds de toetreding van Oostenrijk, Finland en Zweden

Het Hof organiseert een ceremonie om de 30e verjaardag van de toetreding van Oostenrijk, Finland en Zweden tot de Europese Unie te vieren. De ceremonie wordt ingeleid door Koen Lenaerts, president van het Hof. Er volgen toespraken door hoogwaardigheidsbekleders van deze lidstaten, die worden geïntroduceerd door leden van het Hof van Justitie.

April

Finale van de European Law Moot Court Competition

Deze pleitwedstrijd voor universiteitsstudenten, die voor het eerst werd gehouden in 1988, wordt in 2025 gewonnen door de universiteit van Freiburg (Zwitserland).

Jaarlijkse dialoog tussen het Europees Parlement en het Hof

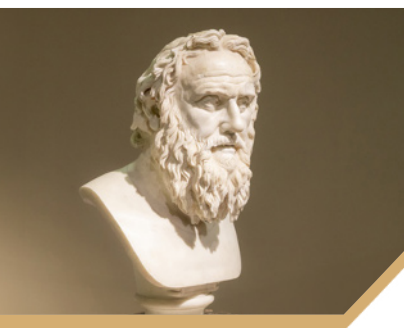
Het Europees Parlement en het Hof komen in Luxemburg bijeen voor de tweede editie van hun jaarlijkse dialoog over de werking van het gerechtelijke systeem van de Unie. Deze dialoog is ingesteld in het kader van de hervorming van het Statuut van het Hof in verband met de gedeeltelijke overdracht van de prejudiciële bevoegdheid van het Hof van Justitie aan het Gerecht voor bepaalde specifieke aangelegenheden.

Mei

Het Hof op de Dag van Europa

Het Hof verwelkomt mensen aan zijn stand in het Europees Dorp, dat ter gelegenheid van de Dag van Europa wordt georganiseerd door de vertegenwoordiging van de Europese Commissie in Luxemburg, in samenwerking met het verbindingsbureau van het Europees Parlement in Luxemburg. Het evenement vindt dit jaar plaats in Echternach, een stad in het oosten van Luxemburg.

Drie nieuwe kunstwerken in bruikleen bij het Hof

In mei worden de werken van de Poolse kunstenares Magdalena Abakanowicz, *Figury z cyklu Mędrcy* (Figuren in de reeks „Wijzen”), officieel overhandigd aan het Hof. Zij worden in bruikleen gegeven door het nationaal museum van Wrocław, onder auspiciën van het Adam Mickiewicz Institute.

In oktober wordt het schilderij *Stilte* van de Slowaakse kunstenares Tamara Klimová officieel aan het Hof overhandigd door de stadsgalerij van Bratislava.

Het marmeren beeldhouwwerk *De buste van Lycurgus* wordt – eveneens in oktober – door het nationaal archeologisch museum van Napels (MANN) overhandigd aan het Hof. Het werk stelt de mythische wetgever van Sparta voor.

Live-uitzending van de uitspraak van een arrest van het Gerecht

Voor het eerst wordt de uitspraak van een arrest van het Gerecht live uitgezonden. Deze aanpak kadert in de evolutie van de communicatiemiddelen en -kanalen van de instelling en weerspiegelt haar streven om de Europese rechtspleging toegankelijker te maken voor de burgers van de Unie.

Juni

Eerste filmpje met toelichting over een arrest van het Hof van Justitie

De instelling gaat aan de slag met een nieuwe communicatievorm: korte filmpjes waarin een lid van het Hof toelichting geeft bij een arrest. Zo zorgt het Hof ervoor dat zijn belangrijkste beslissingen zichtbaarder en toegankelijker zijn voor het grote publiek en de media.

Eedaflegging door nieuwe leden

Tijdens een plechtige zitting legt Marko Bošnjak de eed af als rechter in het Hof van Justitie. Danutė Jočienė en Jörgen Hettne leggen de eed af als rechters in het Gerecht.

Juli

„EU Legal Summer School“

Het Hof coördineert de allereerste „EU Legal Summer School“, waaraan meer dan dertig studenten en jonge professionals met 24 verschillende Europese nationaliteiten deelnemen. Dit evenement promoot Luxemburg als werkplaats voor het personeel van de Europese instellingen.

September

Derde editie van de conferentie „EUnited in Diversity“

Het grondwettelijk hof van Bulgarije organiseert samen met het Hof de derde editie van de conferentie „EUnited in Diversity“. Dit jaar staat de conferentie, waaraan de grondwettelijke hoven van de lidstaten deelnemen, in het teken van de rol van grondwettelijke rechtspraak in de gemeenschappelijke rechtsorde van de Europese Unie.

Ambtsaanvaarding door nieuwe leden van het Hof van Justitie en het Gerecht en gedeeltelijke vervanging van de leden van het Gerecht

Bij het Hof wordt een plechtige zitting gehouden ter gelegenheid van het vertrek van een aantal leden en de eedaflegging van nieuwe leden. Alexander Kornezov wordt rechter in het Hof van Justitie. Bij het Gerecht komen er nieuwe rechters bij: Francesco Bestagno, Raffaella Pezzuto en Tanja Pavelin.

Herverkiezing van de president en de vicepresident van het Gerecht

Na de gedeeltelijke vervanging van de leden van het Gerecht van de Europese Unie wordt Marc van der Woude herkozen als president van het Gerecht voor de periode 2025-2028. Savvas Papasavvas wordt eveneens herkozen als vicepresident voor diezelfde periode.

Bezoek van het Hof aan het Grondwettelijk Hof van België

Een delegatie van het Hof brengt een bezoek aan het Grondwettelijk Hof van België. De gesprekken gaan over de rol van het grondwettelijk hof als Europese rechter, het vreemdelingenrecht, gendergelijkheid en het evenwicht tussen veiligheid en privacy in een digitale omgeving.

Bezoek van het Hof aan het grondwettelijk hof van Italië

Een delegatie van het Hof brengt een bezoek aan het grondwettelijk hof van Italië. De gesprekken gaan over de rol van het grondwettelijk hof als Europese rechter, de rechtsstaat, veiligheid en privacy, en asiel en migratie.

Oktober

Finale van de wedstrijd voor jonge Europese advocaten

Het Hof treedt op als gastheer voor de finale van de wedstrijd voor jonge Europese advocaten, die wordt georganiseerd door de Academie voor Europees Recht (ERA). Teams uit heel Europa brengen het Unierecht op het gebied van digitaal recht, gegevensbescherming, artificiële intelligentie en grensoverschrijdend recht in de praktijk. Zij pleiten voor een jury die bestaat uit rechters van het Gerecht en juristen.

Open dag bij het Hof

Zoals elk jaar opent het Hof zijn deuren zodat het grote publiek zijn werking, geschiedenis en gebouwen kan leren kennen. De editie van 2025 lokt bijna 2 600 bezoekers: zij nemen een kijkje achter de schermen, leren de procedures kennen en ontmoeten medewerkers van het Hof. Zij ontdekken ook de centrale rol die het Hof speelt in de missie van de Europese Unie.

November

Bezoek van het Hof aan Cyprus

Een delegatie van het Hof van Justitie brengt een bezoek aan Cyprus voor gesprekken met het grondwettelijk hof en het hooggerechtshof over gelijkheid, gegevensbescherming en de asielprocedure. De delegatie heeft ook een ontmoeting met president Nikos Christodoulides, de voorzitter van de kamer van volksvertegenwoordigers Annita Demetriou, de minister van Justitie Marios Hartsiotis en de procureur-generaal George Savvides.

Bezoek van het Hof aan het hooggerechtshof van Spanje

Een delegatie van het Hof van Justitie brengt een bezoek aan het hooggerechtshof van Spanje in Madrid en wordt daar ontvangen door de president van de instelling, Isabel Perelló Doménech. Het bezoek biedt gelegenheid voor verschillende thematische gesprekken over het Unierecht, de bescherming van de grondrechten en de uitdagingen in verband met de rechtsstaat en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht.

Bezoek van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aan het Hof

Een delegatie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens brengt een officieel bezoek aan het Hof. Tijdens dit bezoek vinden verschillende rondetafelgesprekken plaats over gemeenschappelijke uitdagingen, zoals het belang van het kind, de vrije meningsuiting in het digitale tijdperk en de toegang tot asielprocedures.

Bijeenkomst van het Justitieel Netwerk van de Europese Unie

De 7e editie van de jaarlijkse bijeenkomst van de correspondenten van het Justitieel Netwerk van de Europese Unie (JNEU) vindt plaats in Lissabon. Er zijn vertegenwoordigers van 47 aangesloten rechterlijke instanties aanwezig. De bijeenkomst is gewijd aan de Europese justitiële dialoog, met de klemtoon op de verwijzingsverplichting van nationale rechters die uitspraak doen in laatste aanleg.

December

Symposium van magistraten

Het Hof ontvangt ongeveer 150 rechters uit de lidstaten van de Europese Unie. Dit symposium biedt nationale rechters de gelegenheid om rechtstreeks met leden van het Hof van gedachten te wisselen over onderwerpen van gemeenschappelijk belang. Op deze manier wordt de nauwe samenwerking tussen het Hof en deze nationale rechters versterkt.

Dag van bewustwording ten aanzien van personen met een handicap

Ter gelegenheid van de Internationale Dag van Personen met een Handicap organiseert het Hof twee dagen van bewustmaking. Bij talrijke activiteiten kunnen mensen via kunst, cultuur en communicatie kennismaken met de waarden die mensen met een handicap uitdragen: creativiteit, veerkracht bij het overwinnen van obstakels, authenticiteit en het vermogen om een bron van inspiratie te zijn voor iedereen.

Finale van de Themis-wedstrijd 2025

Het Hof treedt op als gastheer voor de grote finale van de wedstrijd voor toekomstige magistraten van de Unie die momenteel hun opleiding doorlopen. Deze wedstrijd is één van de belangrijke initiatieven van het Europees netwerk voor justitiële opleiding (ENJO). Acht teams uit zes lidstaten presenteren er hun werk. De winnaar is dit jaar het team uit Roemenië.

Bezoek van de Raad van de balies van Europa

Een delegatie van de Raad van de balies van Europa (CCBE), die de balies van 46 landen vertegenwoordigt en wordt geleid door voorzitter Thierry Wickers, brengt een officieel bezoek aan het Hof. Er worden rondetafelgesprekken gehouden over gerechtelijke procedures, de onafhankelijkheid van advocaten en technologische ontwikkelingen, waaronder artificiële intelligentie en de uitzending van terechtzittingen.

B. Een jaar in cijfers

↘ De instelling in 2025

81 rechters uit 27 lidstaten

Hof van Justitie

27 rechters 11 advocaten-generaal

Gerecht

54 rechters

2 302

ambtenaren en personeelsleden

61 %
vrouwen

39 %
mannen

Er zijn

54 % vrouwelijke administrateurs

50 % vrouwen in hogere
kaderfuncties

Wat de vertegenwoordiging van vrouwen op leidinggevende posten binnen de verschillende diensten betreft, bevindt het Hof zich in de hogere middenmoot van de Europese instellingen.

Begroting: 537 miljoen euro

Percentage processtukken dat via e-Curia is neergelegd:

 e-Curia

92 % Hof van Justitie

97 % Gerecht

12 903 e-Curia-accounts

e-Curia is een IT-applicatie waarmee de vertegenwoordigers van de partijen in zaken bij het Hof van Justitie en het Gerecht, alsook de nationale rechterlijke instanties wanneer zij een verzoek om een prejudiciële beslissing indienen bij het Hof van Justitie of het Gerecht, elektronisch processtukken kunnen uitwisselen met de griffies.

↘ Het gerechtelijke jaar (Hof van Justitie en Gerecht)

1 878 nieuwe zaken

2 301 afgesloten zaken

2 489 aanhangige zaken

Gemiddelde procesduur: 18,2 maanden

↘ De taalkundige diensten

Als meertalige rechtsprekende instelling moet het Hof in staat zijn om een zaak te behandelen ongeacht de officiële taal van de Unie waarin zij aanhangig is gemaakt. Vervolgens zorgt het ervoor dat zijn rechtspraak in alle officiële talen van de Unie wordt verspreid.

24
procestalen

552
taalcombinaties

600 juristen-linguïsten voor de vertaling
van de schriftelijke stukken

1 405 000 te vertalen bladzijden

1 386 000 vertaalde bladzijden

511

terechtzittingen en bijeenkomsten
waarop simultaan is getolkt

69

tolken voor de pleitzittingen
en bijeenkomsten

Meertaligheid bij het Hof van Justitie van de EU –
Zorgen voor een gelijke toegang tot justitie

[Bekijk de video](#)

Bij het Hof wordt vertaald volgens een dwingende talenregeling, die de mogelijkheid biedt om alle 24 officiële talen van de Europese Unie te gebruiken. De te vertalen documenten zijn allemaal zeer technische juridische teksten. De taalkundige dienst van het Hof heeft dan ook alleen juristen-linguïsten in dienst die een juridische opleiding hebben voltooid en beschikken over een grondige kennis van minstens twee andere officiële talen dan hun moedertaal.

2

Gerechtelijke
werkzaamheden

A. Het Hof van Justitie in 2025

Het merendeel van de zaken die bij het Hof van Justitie aanhangig kunnen worden gemaakt, betreft verzoeken om een prejudiciële beslissing. Wanneer een nationale rechter twijfel koestert over de uitlegging of de geldigheid van een bepaling van Unierecht, schorst hij de bij hem aanhangige procedure en legt hij de zaak voor aan het Hof van Justitie. Wanneer hij is voorgelicht door de beslissing van het Hof, kan hij het aan hem voorgelegde geschil beslechten. In zaken die een antwoord binnen een zeer korte termijn vergen (bijvoorbeeld zaken op het gebied van asiel, grenscontroles, kinderontvoering enz.) kan een prejudiciële spoedprocedure worden gevolgd.

Bij het Hof kunnen ook rechtstreekse beroepen worden ingesteld, die strekken tot nietigverklaring van een handeling van de Unie („beroep tot nietigverklaring”) of tot vaststelling dat een lidstaat het recht van de Unie niet naleeft („beroep wegens niet-nakoming”). Wanneer de lidstaat niet voldoet aan het arrest waarbij de niet-nakoming is vastgesteld, kan het Hof van Justitie hem een financiële sanctie opleggen in het kader van een tweede beroep, het zogeheten beroep wegens „dubbele niet-nakoming”.

Verder kunnen hogere voorzieningen worden ingesteld tegen beslissingen van het Gerecht. Het Hof van Justitie kan die beslissingen van het Gerecht vernietigen.

Tot slot kan het Hof van Justitie (door een lidstaat of een Europese instelling) worden verzocht advies uit te brengen over de vraag of een overeenkomst die de Unie voornemens is te sluiten met een derde land of een internationale organisatie, verenigbaar is met de Verdragen.

Koen Lenaerts

President van het
Hof van Justitie
van de Europese Unie

↘ Werkzaamheden en ontwikkeling van het Hof van Justitie

Het jaar 2025 was in meerdere opzichten een scharnierjaar.

Om te beginnen was dit het eerste volledige jaar waarin het laatste onderdeel van de hervorming van het gerechtelijk bestel van de Europese Unie, zoals die werd vastgesteld in [verordening 2024/2019](#), werd uitgevoerd. Deze hervorming beoogt de werklust van de twee rechterlijke instanties van de Unie opnieuw in evenwicht te brengen met als uiteindelijk doel binnen zo kort mogelijke termijnen hoogwaardige rechterlijke beslissingen te nemen.

Dit laatste onderdeel van de hervorming bestond met name uit een gedeeltelijke overdracht van de prejudiciële bevoegdheid van het Hof van Justitie aan het Gerecht. Deze overdracht is in werking getreden op 1 oktober 2024 en heeft betrekking op zes specifieke

889

nieuwe zaken

580 prejudiciële procedures,
waarvan 4 prejudiciële
spoedprocedures

Lidstaten waarvan de meeste
verzoeken afkomstig zijn

Italië	110
Polen	63
Duitsland	61
Oostenrijk	47
Bulgarije	42

58 rechtstreekse
beroepen, waarvan: 49 niet-
nakomingsberoepen en 1 „dubbel
niet-nakomingsberoep”

245 hogere voorzieningen tegen
beslissingen van het Gerecht

1 verzoek om advies

5 aanvragen voor rechtsbijstand

aangelegenheden (btw, accijnzen, douanewetboek, tariefindeling, passagiersrechten en emissiehandelssysteem). De hervorming is gebaseerd op een „eenloketsysteem”, waarbij alle verzoeken om een prejudiciële beslissing bij het Hof van Justitie worden ingediend. Indien een verzoek om een prejudiciële beslissing betrekking heeft op een van deze zes aangelegenheden, bepaalt de president – na raadpleging van de vicepresident en de eerste advocaat-generaal – of het Hof van Justitie in algemene vergadering of dit verzoek moet worden doorgezonden naar het Gerecht of bij het Hof moet blijven. In 2025 zijn 65 van de 74 in het kader van het eenloketsysteem geanalyseerde prejudiciële verzoeken doorgezonden naar het Gerecht. De beslissingen tot doorzending konden snel worden genomen dankzij de voortdurende inzet van de kabinetten en de diensten, met name de griffie van het Hof en de directie Onderzoek en Documentatie.

Sinds 1 september 2024 is het mechanisme van voorafgaande toelating van hogere voorzieningen uitgebreid tot arresten en beschikkingen van het Gerecht over beslissingen van zes nieuwe onafhankelijke kamers van beroep en tot geschillen over de uitvoering van overeenkomsten die een arbitragebeding bevatten. Deze uitbreiding is uitgevoerd in lijn met de praktijk die zich sinds de invoering van dit mechanisme heeft ontwikkeld. Van de 36 verzoeken die door de kamer voor voorafgaande toelating van hogere voorzieningen zijn behandeld, zijn er twee toegelaten omdat in deze verzoeken vragen aan de orde werden gesteld die belangrijk zijn voor de eenheid, de samenhang of de ontwikkeling van het Unierecht. Een van deze twee zaken had betrekking op een geschil inzake een overeenkomst (beschikking in de zaak SC/Eulex Kosovo [C-881/24 P](#)) dat thans onder de bevoegdheid van deze kamer valt.

Wat de samenstelling van het Hof betreft, trad in 2025 de nieuwe Sloveense rechter, de heer Bošnjak, aan. Hij nam de functie op die op 20 juni 2024 vacant was geworden na het overlijden van onze betreunde collega Marko Ilešič. Voorts is de eerste Bulgaarse rechter van het Hof van Justitie, de heer Arabadjiev, vertrokken. Hij werd vervangen door de heer Kornezov, die voorheen rechter was bij het Gerecht.

Ten slotte vormt 2025 een belangrijk keerpunt in het communicatie- en transparantiebeleid van het Hof. Zo zijn er duidelijke stappen gezet om de Europese rechtspraak dichter bij de burger te brengen en beter in te spelen op de behoeften van juristen.

Een partij die niet in staat is om de proceskosten te dragen,
kan rechtsbijstand aanvragen.

Op communicatievlak zijn er filmpjes gelanceerd waarin de leden van het Hof van Justitie enkele van zijn belangrijkste arresten kort toelichten. Daarnaast zijn verschillende grote projecten met een geplande uitrol begin 2026 flink opgeschoten: de vernieuwing van de Curia-website en de ontwikkeling van een grondig gemoderniseerde zoekmachine voor externe gebruikers en van een versie van Curia Web TV die toegankelijk is voor alle internetgebruikers. Deze ontwikkelingen zullen de toegang tot gerechtelijke informatie voor iedereen aanzienlijk verbeteren.

Wat de versterking van de transparantie van de procedures voor het Hof betreft, moet ook worden gewezen op de publicatie van de memories en schriftelijke opmerkingen die worden ingediend in het kader van prejudiciële verwijzingen, waartoe bij de laatste herziening van het gerechtelijk stelsel is besloten. Daarnaast is op 1 april 2025 het besluit vastgesteld betreffende de regels en modaliteiten die van toepassing zijn op de uitzending van terechtzittingen. Deze uitzendingen zorgen voor een beter begrip van de rol en de werkzaamheden van het Hof en bieden een ruimere toegang tot de middelen, argumenten en opmerkingen van de partijen, de conclusies van de advocaten-generaal en de arresten van het Hof.

Naast zijn eigenlijke gerechtelijke werkzaamheden heeft het Hof zijn inspanningen op het gebied van opleiding, communicatie en uitwisselingen met de rechterlijke instanties van de lidstaten voortgezet. Zo heeft van 3 tot 5 september 2025 in Sofia (Bulgarije) de derde editie van de conferentie „EUined in diversity” plaatsgevonden. In het kader daarvan zijn het Hof van Justitie en de constitutionele hoven en gelijkwaardige instellingen die bevoegd zijn voor de grondwettelijke rechtspraak binnen de lidstaten bijeengekomen om de rechterlijke dialoog te stimuleren en de wisselwerking te versterken in de gemeenschappelijke rechtsorde die wordt gevormd door de Unie en de rechtsstelsels van de lidstaten. Op 1 en 2 december 2025 heeft het Hof ongeveer 150 rechters van de lidstaten ontvangen ter gelegenheid van zijn jaarlijkse Symposium van magistraten. Dit symposium, dat voor het eerst werd georganiseerd in 1968, biedt nationale rechters de gelegenheid om vertrouwd te raken met de werking van het Hof en binnen de instelling zelf rechtstreeks met de leden van het Hof van gedachten te wisselen over onderwerpen van gemeenschappelijk belang. Daarmee wordt de nauwe samenwerking tussen het Hof en de nationale rechterlijke instanties verder versterkt. Voorts was er een toename van het aantal ontmoetingen en opleidingen die in het kader van het Justitieel Netwerk van de Europese Unie (JNEU) en in samenwerking met het Europees netwerk voor justitiële opleiding (ENJO) worden georganiseerd, met name in verband met de prejudiciële procedure. Ten slotte trad het Hof in december 2025 voor het eerst op als gastheer voor de grote finale van de door het ENJO georganiseerde *Themis*-wedstrijd. Deze prestigieuze wedstrijd biedt toekomstige rechters en openbare aanklagers uit alle hoeken van Europa een unieke gelegenheid om hun praktische kennis van het Unierecht te verbeteren, en draagt zo bij tot de consolidering van een gemeenschappelijke justitiële cultuur binnen de Unie.

Uit de statistieken met betrekking tot het afgelopen jaar blijkt dat zowel het aantal bij het Hof van Justitie aanhangig gemaakte zaken (889) als het aantal door het Hof afgeronde zaken (774) nog steeds hoog ligt. Het tweede cijfer kan grotendeels worden verklaard door de gedeeltelijke vernieuwing van het Hof in 2024. Op 31 december 2025 waren er 1 322 zaken aanhangig. De gemiddelde procesduur (voor alle soorten zaken samen) bedroeg in 2025 16,7 maanden.

774 afgesloten zaken

561 prejudiciële procedures, waarvan:

3 prejudiciële spoedprocedures

51 rechtstreekse beroepen, waarbij: 38

niet-nakomingen zijn vastgesteld tegen

20 lidstaten

5 arresten wegens „dubbele niet-nakoming”

156 hogere voorzieningen tegen

beslissingen van het Gerecht, waarvan er:

24 hebben geleid tot vernietiging van de

beslissing van het Gerecht

Gemiddelde procesduur:

16,7 maanden

Gemiddelde duur van de prejudiciële
spoedprocedure: 3,4 maanden

1 322

aanhangige zaken

op 31 december 2025

Voornaamste behandelde onderwerpen:

Ruimte van vrijheid, veiligheid en recht	142
Staatssteun en mededinging	132
Economisch en monetair beleid	111
Recht van vrij verkeer en vestiging – interne markt	106
Consumentenbescherming	95
Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid	79
Onderlinge aanpassing van de wetgevingen	76
Milieu	63
Sociaal beleid	52
Vervoer	47

[Zie de gedetailleerde statistieken
van het Hof van Justitie](#)

↘ De leden van het Hof van Justitie

Het Hof van Justitie bestaat uit 27 rechters en 11 advocaten-generaal.

De rechters en advocaten-generaal worden in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten benoemd na raadpleging van een comité dat een advies moet geven over de geschiktheid van de voorgestelde kandidaten voor de uitoefening van de betrokken ambten. Zij worden benoemd voor zes jaar en kunnen worden herbenoemd.

Zij worden gekozen uit personen die alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden en aan alle gestelde eisen voldoen om in hun onderscheiden landen de hoogste rechterlijke ambten te bekleden, of die bekendstaan als kundige rechtsgeleerden.

De rechters oefenen hun ambt in volstrekte onpartijdigheid en onafhankelijkheid uit.

De rechters van het Hof van Justitie kiezen uit hun midden de president en de vicepresident. De rechters en de advocaten-generaal benoemen de griffier voor een ambtstermijn van zes jaar.

De advocaten-generaal hebben tot taak om in volkomen onpartijdigheid en onafhankelijkheid rechtsgeleerde adviezen, „conclusies” genaamd, te formuleren in de zaken die hun zijn toegewezen. Deze adviezen zijn niet bindend, maar verschaffen een extra visie op het voorwerp van het geschil.

In 2025 zijn de volgende rechters in functie getreden bij het Hof van Justitie: in juni Marko Bošnjak (Slovenië), ter vervanging van Marko Ilešič, en in september Alexander Kornezov (Bulgarije), ter vervanging van Alexander Arabadjiev.

K. Lenaerts
President

T. von Danwitz
Vicepresident

F. Biltgen
President van de
Eerste kamer

K. Jürimäe
President van de
Tweede kamer

C. Lycourgos
President van de
Derde kamer

I. Jarukaitis
President van de
Vierde kamer

**M. L. Arastey
Sahún**
President van de
Vijfde kamer

M. Szpunar
Eerste advocaat-
generaal

I. Ziemele
President van de
Zesde kamer

J. Passer
President van de
Tiende kamer

**O. Spineanu-
Matei**
President van de
Achtste kamer

M. Condrinzi
President van de
Negende kamer

F. Schalin
President van de
Zevende kamer

J. Kokott
Advocaat-generaal

S. Rodin
Rechter

**M. Campos
Sánchez-Bordona**
Advocaat-generaal

E. Regan
Rechter

**N. J. Cardoso da
Silva Piçarra**
Rechter

A. Kumin
Rechter

N. Jääskinen
Rechter

J. Richard de la Tour
Advocaat-generaal

A. Rantos
Advocaat-generaal

D. Gratsias
Rechter

M. Gavalec
Rechter

N. Emiliou
Advocaat-generaal

Z. Csehi
Rechter

T. Čapeta
Advocaat-generaal

L. Medina
Advocaat-generaal

B. Smulders
Rechter

D. Spielmann
Advocaat-generaal

A. Biondi
Advocaat-generaal

S. Gervasoni
Rechter

N. Fenger
Rechter

R. Frenco
Rechter

R. Norkus
Advocaat-generaal

M. Bošnjak
Rechter

A. Kornezov
Rechter

A. Calot Escobar
Griffier

Protocollaire rangorde per 7 oktober 2025

B. Het Gerecht in 2025

Het Gerecht is in hoofdzaak bevoegd om in eerste aanleg kennis te nemen van rechtstreekse beroepen tegen handelingen van de instellingen, organen en instanties van de Europese Unie die worden ingesteld door natuurlijke of rechtspersonen (individuen, ondernemingen, verenigingen enz.), mits zij door die handelingen rechtstreeks en individueel worden geraakt, en door lidstaten. Het Gerecht neemt ook kennis van rechtstreekse beroepen tot vergoeding van schade die door de instellingen of hun personeelsleden is veroorzaakt.

Tegen de beslissingen van het Gerecht kan een tot rechtsvragen beperkte hogere voorziening worden ingesteld bij het Hof van Justitie. In zaken die reeds tweemaal zijn onderzocht (door een onafhankelijke kamer van beroep en vervolgens door het Gerecht), laat het Hof van Justitie de hogere voorziening uitsluitend toe wanneer daarmee een vraag aan de orde wordt gesteld die belangrijk is voor de eenheid, de samenhang of de ontwikkeling van het Unierecht.

Sinds 1 oktober 2024 is het Gerecht ook bevoegd om kennis te nemen van verzoeken om een prejudiciële beslissing die door het Hof van Justitie worden doorgezonden en die uitsluitend betrekking hebben op een of meer van de volgende specifieke aangelegenheden: het gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde, accijnzen, het douanewetboek, de tariefindeling van goederen in de gecombineerde nomenclatuur, compensatie en bijstand aan passagiers bij instapweigering of bij vertraging of annulering van vervoersdiensten, en het systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten.

Een groot deel van de geschillen die door het Gerecht worden behandeld, is van economische aard: intellectuele eigendom (merken, tekeningen en modellen van de Europese Unie), mededinging, staatssteun, banktoezicht en toezicht op de financiële sector. Het Gerecht is ook bevoegd om in ambtenarenzaken uitspraak te doen over geschillen tussen de Europese Unie en haar personeelsleden.

Marc van der Woude
President van het Gerecht van
de Europese Unie

↘ Werkzaamheden en ontwikkeling van het Gerecht

In 2025 vonden met name in september twee opmerkelijke gebeurtenissen plaats bij het Gerecht: ten eerste de gedeeltelijke vernieuwing van haar samenstelling, en ten tweede het einde van de overgangperiode voor de behandeling van verzoeken om een prejudiciële beslissing.

Op 15 september 2025 hebben in het kader van de gedeeltelijke vernieuwing drie leden het Gerecht verlaten: rechter Tomljenović, kamerpresident Mastroianni en kamerpresident Porchia. Daarnaast is de heer Kornezov benoemd tot rechter bij het Hof van Justitie. Het Gerecht dankt hen voor de belangrijke bijdrage die zij hebben geleverd aan zijn rechtspraak. Eveneens op 15 september 2025 hebben rechters Bestagno, Pezzuto

989
nieuwe zaken

820
rechtstreekse beroepen, onder
meer met betrekking tot:

Intellectuele en industriële eigendom	257
EU-ambtenarenrecht	109
Staatssteun en mededinging	39

21 rechtstreekse beroepen die
zijn ingesteld door de lidstaten

65 prejudiciële verwijzingen

52 aanvragen voor
rechtsbijstand

Een partij die niet in staat is om de proceskosten te dragen, kan rechtsbijstand aanvragen.

en Pavelin de eed afgelegd als nieuwe leden van het Gerecht. Het nieuwgevormde college heeft vervolgens zijn president en vicepresident herkozen voor een mandaat van drie jaar, en tien kamerpresidenten gekozen.

Deze gebeurtenissen vielen samen met het einde van de overgangsperiode die het Gerecht had ingesteld na de gedeeltelijke overdracht van de prejudiciële bevoegdheid van het Hof van Justitie aan het Gerecht bij verordening 2024/2019. Deze hervorming is op 1 oktober 2024 in werking getreden en heeft intern geleid tot de instelling van twee gespecialiseerde kamers voor de behandeling van verzoeken om een prejudiciële beslissing, die elk bestaan uit zes rechters, waarvan er één optreedt als advocaat-generaal. Anders dan rechtstreekse beroepen worden verzoeken om een prejudiciële beslissing namelijk, onverminderd een eventuele latere doorverwijzing van een zaak naar een andere formatie, in eerste instantie toegewezen aan een formatie van vijf rechters. Om de verzoeken om een prejudiciële beslissing optimaal te kunnen behandelen, heeft het Gerecht eveneens twee rechters gekozen die de genoemde advocaten-generaal kunnen vervangen wanneer zij verhinderd zijn.

Deze reorganisatie en de komst van nieuwe leden hebben een gunstige invloed gehad op de gerechtelijke werkzaamheden van het Gerecht, dat in de loop van 2025 niet minder dan 1 527 zaken heeft kunnen afsluiten (waarvan 404 gevoegde zaken die door voormalige leden van het Europees Parlement waren aangespannen tegen het Europees Parlement en die betrekking hadden op de aanvullende pensioenregeling), wat een absoluut historisch record is. Het aantal aanhangige zaken werd, rekening houdend met de 989 nieuwe zaken, tegen het einde van het jaar teruggebracht tot 1 167. Wat meer bepaald de verzoeken om een prejudiciële beslissing betreft, zijn er in 2025 in totaal 65 verzoeken doorgezonden naar het Gerecht. 16 van die zaken zijn afgesloten.

De gemiddelde procesduur bedraagt, voor alle aangelegenheden en beslissingen samen, 18,9 maanden. Door die 404 inhoudelijk identieke zaken in één zaak samen te voegen, is de gemiddelde procesduur teruggebracht tot 16 maanden. De behandeling van verzoeken om een prejudiciële beslissing duurt minder lang: 6,2 maanden.

In 2025 is 34,7 % van de afgesloten zaken behandeld door een formatie van vijf rechters (waaronder die 404 gevoegde zaken). Van de belangrijkste zaken (zie het hoofdstuk „Terugblik op de belangrijkste arresten van het jaar”) zijn er twee behandeld door de Grote kamer, die uit vijftien rechters bestaat, en twee door de Middelgrote kamer van negen rechters, die het Gerecht bij de meest recente hervorming van 2024 heeft ingesteld. Het betreft de zaken Stevi en The New York Times/Commissie en Oostenrijk/Commissie (Grote kamer), alsook de gevoegde zaken YL/Raad en YL/Raad en EUIPO (Middelgrote kamer).

Gedurende dit eerste volledige jaar sinds de gedeeltelijke overdracht van de prejudiciële bevoegdheid op 1 oktober 2024 heeft het Gerecht zich zijn nieuwe taak volledig eigen gemaakt en is het erin geslaagd de behandeling van deze verzoeken perfect in zijn interne werking te integreren, terwijl het in totaal een uitzonderlijk groot aantal zaken heeft afgedaan. Dankzij de efficiënte en proactieve aanpak die het Gerecht inmiddels hanteert, is het meer dan ooit klaar om nieuwe uitdagingen aan te gaan.

Savvas Papasavvas

Vicepresident van
het Gerecht van
de Europese Unie

↘ Belangrijke ontwikkelingen in de rechtspraak

Het jaar 2025 werd voornamelijk gekenmerkt door de gevolgen van de hervorming die werd doorgevoerd bij [verordening 2024/2019](#). Deze hervorming is goedgekeurd in een context waarin zowel het aantal aanhangige prejudiciële zaken als de gemiddelde duur van de behandeling van deze zaken bij het Hof van Justitie toenam, en brengt twee belangrijke veranderingen teweeg bij het Gerecht: de oprichting van een nieuwe rechtsprekende formatie en de overdracht van een deel van de prejudiciële bevoegdheid aan het Gerecht.

Zo heeft de Middelgrote kamer, die uit negen rechters bestaat, haar eerste arrest uitgesproken en heeft zij verschillende zaken toegewezen gekregen. De oprichting van deze kamer werd ingegeven door de wens om met name de samenhang van de prejudiciële beslissingen van het Gerecht te waarborgen en een goede rechtsbedeling te verzekeren.

Ook de prejudiciële kamer van het Gerecht heeft haar eerste beslissingen gegeven. Deze hadden betrekking op twee van de zes specifieke materies die aan het Gerecht zijn overgedragen: accijnzen en het gemeenschappelijke btw-stelsel.

Zo had de eerste prejudiciële zaak die door het Gerecht werd beoordeeld en die heeft geleid tot het arrest van 9 juli 2025, Gotek ([T-534/24](#)), betrekking op de uitlegging van de artikelen 7 en 8 van richtlijn 2008/118/EG van de Raad. Het verzoek om een prejudiciële beslissing was ingediend in het kader van een geschil tussen een natuurlijke persoon en het Kroatische ministerie van Financiën over de inning van accijnzen die deze persoon verschuldigd was in het kader van een fictieve levering van accijnsgoederen die op valse facturen waren vermeld.

Met betrekking tot het gemeenschappelijke btw-stelsel heeft het Gerecht zich in zijn arrest van 26 november 2025, Versãofast ([T-657/24](#)) uitgesproken over een verzoek om een prejudiciële beslissing dat betrekking had op de uitlegging van artikel 135, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/112/EG van de Raad en dat werd ingediend in het kader van een geschil tussen Versãofast en de belastingdienst over door deze vennootschap uitgeoefende kredietbemiddelingsactiviteiten die door de belastingdienst waren gekwalificeerd als kredietbemiddeling die vrijgesteld is van btw.

De advocaten-generaal die het Gerecht bijstaan bij de behandeling van verzoeken om een prejudiciële beslissing, hebben ook hun eerste conclusies genomen.

Zo heeft advocaat-generaal Maja Brkan in haar conclusie van 29 oktober 2025 in de zaak Accorinvest ([T-653/24](#)) een verzoek om een prejudiciële beslissing onderzocht dat betrekking had op de uitlegging van artikel 1, lid 2, van richtlijn 2008/118/EG van de Raad. Naar aanleiding van dat verzoek moest het Gerecht bepalen of een tarifaire bijdrage over het vervoer van elektriciteit kon worden aangemerkt als een „andere indirecte belasting” in de zin van artikel 1, lid 2, van richtlijn 2008/118 en dus binnen de werkingssfeer van deze bepaling viel.

In zijn conclusie van 26 november 2025 in de zaak European Air Charter ([T-656/24](#)) heeft advocaat-generaal Martín y Pérez de Nanclares het verzoek om een prejudiciële beslissing van het Landgericht Düsseldorf (rechter in tweede aanleg Düsseldorf, Duitsland) onderzocht, waarin het Gerecht werd verzocht om verduidelijking van het begrip „rechtstreeks causaal verband” tussen een buitengewone omstandigheid in de zin van artikel 5, lid 3, van verordening (EG) nr. 261/2004 die gevolgen had voor een vlucht, en de vertraging van een latere vlucht.

De overdracht van een deel van de prejudiciële bevoegdheid aan het Gerecht vormt een belangrijke nieuwe etappe voor het Gerecht, dat aanvankelijk tot taak had te oordelen over geschillen die een grondig onderzoek van complexe feiten vereisen, en nu eveneens wordt gevraagd in dialoog te treden met de nationale rechters. Het afgelopen jaar toont aan dat het Gerecht deze uitdaging aankan, zowel wat betreft de kwaliteit van de eerste uitspraken als wat betreft de gemiddelde duur van de procedure.

1 527
afgesloten zaken

1 399
rechtstreekse beroepen,

onder meer met betrekking tot:

Intellectuele en industriële eigendom	303
Staatssteun en mededinging	126
EU-ambtenarenrecht	67

16 prejudiciële verwijzingen

Gemiddelde procesduur: 18,9 maanden

Percentage beslissingen waartegen hogere voorziening
is ingesteld bij het Hof van Justitie: 26 %

1 167
aanhangige zaken
(op 31 december 2025)

Voornaamste behandelde onderwerpen:

Intellectuele en industriële eigendom	276
EU-ambtenarenrecht	164
Beperkende maatregelen	125
Institutioneel recht	88
Staatssteun en mededinging	66
Milieu	63
Economisch en monetair beleid	46
Toegang tot documenten	40
Belastingen	40
Overheidsopdrachten	37

Het totale aantal afgedane zaken omvat 404 gevoegde zaken die inhoudelijk identiek zijn en die de aanvullende pensioenregeling voor leden van het Europees Parlement betreffen.

 [Zie de gedetailleerde statistieken van het Gerecht](#)

↘ De leden van het Gerecht

Het Gerecht bestaat uit twee rechters per lidstaat.

De rechters worden gekozen uit personen die alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden en over de nodige bekwaamheid beschikken om een hoog rechterlijk ambt te bekleden. Zij worden in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten benoemd na raadpleging van een comité dat een advies moet geven over de geschiktheid van de kandidaten. Zij worden benoemd voor zes jaar en kunnen worden herbenoemd. Zij kiezen uit hun midden voor drie jaar de president en de vicepresident. Zij benoemen de griffier voor een mandaat van zes jaar.

De rechters oefenen hun ambt in volstrekte onpartijdigheid en onafhankelijkheid uit.

In juni 2025 hebben twee nieuwe leden van het Gerecht hun ambt aanvaard: rechter Jörgen Hettne (Zweden) en rechter Danutė Jočienė (Litouwen). Zij zijn in de plaats gekomen van Fredrik Schalin, die in 2024 is benoemd tot rechter in het Hof van Justitie, en Rimvydas Norkus, die in 2024 is benoemd tot advocaat-generaal in het Hof van Justitie.

Bij de gedeeltelijke vernieuwing van het Gerecht in september 2025 hebben drie nieuwe leden hun ambt aanvaard: rechter Francesco Bestagno (Italië) en rechter Raffaella Pezzuto (Italië), die in de plaats komen van respectievelijk Roberto Mastroianni en Ornella Porchia, en rechter Tanja Pavelin (Kroatië), die in de plaats komt van Vesna Tomljenović.

M. van der Woude
President

S. Papisavvas
Vicepresident

E. Buttigieg
President van de
Eerste kamer

N. Pótorak
President van de
Tweede kamer

**K. Kowalik-
Bańczyk**
President van de
Derde kamer

G. De Baere
President van de
Vierde kamer

**M. Sampol
Pucurull**
President van de
Vijfde kamer

**P. Škvařilová-
Pelzl**
President van de
Zesde kamer

K. Kecsmár
President van de
Zevende kamer

I. Gâlea
President van de
Achtste kamer

S. Kingston
President van de
Negende kamer

S. L. Kalèda
President van de
Tiende kamer

M. Jaeger
Rechter

H. Kanninen
Rechter

J. Schwarcz
Rechter

M. Kancheva
Rechter

L. Madise
Rechter

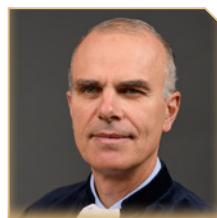
A. Marcoulli
Rechter

I. Reine
Rechter

R. da Silva Passos
Rechter

P. Nihoul
Rechter

J. Svenningsen
Rechter

U. Öberg
Rechter

M. J. Costeira
Rechter

C. Mac Eochaidh
Rechter

T. Pynnä
Rechter

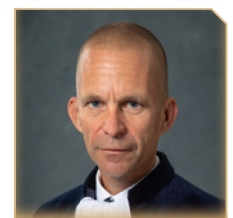
L. Truchot
Rechter

J. Laitenberger
Rechter

**J. Martín y Pérez
de Nanclares**
Rechter

G. Hesse
Rechter

M. Stancu
Rechter

I. Nõmm
Rechter

G. Steinfatt
Rechter

T. Perišin
Rechter

D. Petrlík
Rechter

M. Brkan
Rechter

P. Zilgalvis
Rechter

I. Dimitrakopoulos
Rechter

D. Kukovec
Rechter

T. Tóth
Rechter

B. Ricziová
Rechter

**E. Tichy-
Fisslberger**
Rechter

W. Valasidis
Rechter

S. Verschuur
Rechter

**L. Spangsberg
Grønfeldt**
Rechter

H. Cassagnabère
Rechter

R. Meyer
Rechter

J. Hettne
Rechter

D. Jočienė
Rechter

F. Bestagno
Rechter

R. Pezzuto
Rechter

T. Pavelin
Rechter

V. Di Bucci
Griffier

Protocollaire rangorde per 16 september 2025

C. De rechtspraak in 2025

[●] **Focus** Burgerschap van de Unie en de „gouden paspoorten”

 Arrest Commissie/Malta (Staatsburgerschap door investeringen) ([C-181/23](#))

In 2014 heeft Malta mechanismen ingevoerd die onderdanen van derde landen in staat stelden de Maltese nationaliteit te verkrijgen in ruil voor financiële bijdragen en investeringen. In 2020 werd deze regeling vervangen door een nieuw programma: „staatsburgerschap door naturalisatie wegens uitzonderlijke diensten in de vorm van directe investeringen”. Deze regeling maakte het voor een buitenlandse investeerder en bepaalde leden van zijn gezin mogelijk om de Maltese nationaliteit te verkrijgen door hoge sommen aan de staat te betalen, een onroerend goed in Malta te kopen of te huren, een donatie te doen aan een erkende organisatie en te voldoen aan een zogenaamd wettelijk verblijfsvereiste, waarvan de duur tegen betaling van een extra bedrag kon worden ingekort.

De Europese Commissie was van mening dat dit programma problemen opleverde vanuit het oogpunt van het Unierecht, aangezien een persoon die de nationaliteit van een lidstaat verkrijgt, automatisch het burgerschap van de Unie verwerft. Volgens de Commissie was het nieuwe Maltese programma dat in 2020 werd ingevoerd, gebaseerd op een hoofdzakelijk transactionele logica. De financiële voorwaarden vormden het centrale element van het programma, terwijl het verblijfsvereiste geen daadwerkelijke en duurzame aanwezigheid op het grondgebied inhield. Uit de mogelijkheid om in ruil voor een hogere betaling de duur van het verblijf aanzienlijk in te korten bleek dat de band tussen de aanvrager en de lidstaat geen doorslaggevend criterium was voor de toekenning van de nationaliteit. De Commissie was dan ook van mening dat de regeling leidde tot een vorm van vermarkting van het burgerschap van de Unie, die onverenigbaar is met de aard van dit burgerschap.

De Commissie heeft de zaak voorgelegd aan het Hof van Justitie, dat eraan heeft herinnerd dat het burgerschap van de Unie de primaire hoedanigheid van de onderdanen van de lidstaten vormt. Het verleent rechten en plichten en is gebaseerd op een bijzondere band van solidariteit en loyaliteit tussen een staat en zijn onderdanen. Deze band vormt eveneens de basis van het wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten dat heeft geleid tot de invoering van het Europees burgerschap bij het Verdrag van Maastricht, waarbij elke lidstaat de gevolgen van de beslissingen van de andere lidstaten op het gebied van nationaliteit aanvaardt.

Het Hof heeft opgemerkt dat de toekenning van de Maltese nationaliteit in het kader van voornoemd programma voornamelijk afhankelijk was van de naleving van vooraf bepaalde financiële voorwaarden en dat het vereiste in verband met de verblijfsduur niet leidde tot daadwerkelijke integratie in de Maltese maatschappij, aangezien geen daadwerkelijk verblijf van een bepaalde duur in Malta moest worden aangetoond. Volgens het Hof doen de door Malta aangevoerde veiligheids- en reputatiecontroles geen afbreuk aan deze bevindingen, aangezien deze controles in wezen enkel beoogden bepaalde risico's voor het algemeen belang te voorkomen.

Het Hof heeft geoordeeld dat een naturalisatieprogramma dat is gebaseerd op een dergelijke transactionele procedure, voorbijgaat aan de aard zelf van het burgerschap van de Unie. Een lidstaat die voornamelijk in ruil voor vooraf bepaalde betalingen of investeringen zijn nationaliteit, en dus het Europees burgerschap, toekent zonder te vereisen dat er een authentieke band van solidariteit en loyaliteit bestaat tussen de lidstaat en de kandidaat voor naturalisatie, tast het wederzijds vertrouwen aan waarop de Unie is gegrondvest.

Door dit programma voor de verwerving van burgerschap in ruil voor investeringen vast te stellen en uit te voeren, is Malta dus zijn verplichtingen als lidstaat niet nagekomen en heeft het ook het beginsel van loyale samenwerking geschonden.

Wat is het burgerschap van de Europese Unie?

Het burgerschap van de Europese Unie is een van de essentiële aspecten van het Europees project. Het is ingevoerd bij het Verdrag van Maastricht en is thans vastgelegd in artikel 20 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU). Het verleent aan iedereen die de nationaliteit van een lidstaat heeft een gemeenschappelijke status, die een aanvulling vormt op het nationale burgerschap, en dit niet vervangt. Deze status verleent belangrijke rechten, zoals het recht om zich vrij in de lidstaten te verplaatsen en er vrij te verblijven, het recht om in de lidstaat van verblijf te stemmen en zich kandidaat te stellen bij de gemeenteraadsverkiezingen en de verkiezingen voor het Europees Parlement, en het recht op diplomatieke en consulaire bescherming door andere lidstaten in derde landen.

Het burgerschap van de Unie is gebaseerd op solidariteit en wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten en hun onderdanen. De toekenning van het burgerschap van de Unie vloeit automatisch voort uit de hoedanigheid van onderdaan van een lidstaat, die is gebaseerd op het bestaan van een bijzondere band van solidariteit en loyaliteit tussen die staat en zijn onderdanen. Het is deze bijzondere band die de toekenning rechtvaardigt van rechten die verbonden zijn aan het burgerschap van de Unie en die in de hele Unie kunnen worden uitgeoefend.

Het burgerschap van de Unie in de rechtspraak van het Hof

Sinds de invoering van het burgerschap van de Unie bij het Verdrag van Maastricht (in 1993) is de precieze reikwijdte ervan geleidelijk aan verduidelijkt door de rechtspraak van het Hof van Justitie. Reeds in het arrest [Martínez Sala \(C-85/96\)](#) heeft het Hof erkend dat de status van Unieburger in bepaalde situaties de mogelijkheid biedt om zich rechtstreeks te beroepen op het beginsel van non-discriminatie op grond van nationaliteit. Deze ontwikkeling is bevestigd in het arrest [Grzelczyk \(C-184/99\)](#), waarin het Hof heeft bevestigd dat het burgerschap van de Unie de „primaire hoedanigheid” van de onderdanen van de lidstaten dient te zijn, wat een symbolisch en juridisch keerpunt was in de Europese integratie.

Het Hof heeft vervolgens de reikwijdte en de grenzen van deze hoedanigheid gepreciseerd. In het arrest [Rottmann \(C-135/08\)](#) heeft het geoordeeld dat nationale beslissingen in verband met het verlies van de nationaliteit in overeenstemming moeten zijn met het evenredigheidsbeginsel indien deze beslissingen leiden tot het verlies van het burgerschap van de Unie. Kort daarna heeft het Hof in het arrest [Zambrano \(C-34/09\)](#) bevestigd dat een kind van jonge leeftijd dat de nationaliteit van een lidstaat heeft en dus burger van de Unie is, daadwerkelijk de belangrijkste aan deze status ontleende rechten moet kunnen genieten. Bijgevolg kan niet worden geweigerd om aan zijn ouders, die onderdanen van een derde land zijn, een verblijfsvergunning af te geven. Zonder een dergelijke vergunning zou het kind gedwongen worden het grondgebied van de Unie te verlaten om zijn ouders te vergezellen, waardoor hem het effectieve genot zou worden ontzegd van de belangrijkste aan de status van burger van de Unie ontleende rechten.

In dezelfde geest heeft het Hof in het arrest *Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo”* ([C-490/20](#)), geoordeeld dat een lidstaat krachtens het Unierecht verplicht is om de in een andere lidstaat op wettige wijze vastgestelde afstamming van een kind van twee personen van hetzelfde geslacht te erkennen teneinde voor het kind het effectieve genot van de aan de status van burger van de Unie ontleende rechten, met name de vrijheid van verkeer, te waarborgen. Daarmee bevestigt het Hof een opvatting van het burgerschap van de Unie waarbij dit burgerschap concreet tot uiting komt in het recht op een normaal gezinsleven.

Ten slotte heeft het Hof meer recent in het arrest *Udlændinge- og Integrationsministeriet* ([C-689/21](#)) bevestigd dat de lidstaten weliswaar hun bevoegdheid op het gebied van nationaliteit behouden, maar dat zij deze bevoegdheid op zodanige wijze moeten uitoefenen dat de kern van de aan het burgerschap van de Unie ontleende rechten niet in onevenredige mate wordt aangetast, waardoor nogmaals het centrale en beschermende karakter van deze status in de rechtsorde van de Unie wordt beklemtoond.

Een burger van de Unie heeft het recht:

- zich vrij te bewegen, te wonen, te werken of te studeren in een andere lidstaat;
- in zijn staat van verblijf te stemmen en zich kandidaat te stellen bij de gemeenteraadsverkiezingen en de verkiezingen voor het Europees Parlement;
- een verzoekschrift in te dienen bij het Europees Parlement of een burgerinitiatief in te dienen bij de Europese Commissie;
- een klacht in te dienen bij de Europese Ombudsman in geval van wanbeheer door een instelling van de Unie;
- consulaire bescherming te genieten van een andere lidstaat indien zijn eigen lidstaat niet vertegenwoordigd is in een derde land;
- toegang te vragen tot documenten van de instellingen van de Unie;
- zich in een van de 24 officiële talen tot de instellingen van de Unie te wenden.

[●] Focus Het Hof van Justitie buigt zich over de richtlijn betreffende minimumlonen

 Arrest Denemarken/Parlement en Raad (toereikende minimumlonen) ([C-19/23](#))

[Richtlijn \(EU\) 2022/2041](#) betreffende minimumlonen, die in oktober 2022 door het Europees Parlement en de Raad werd vastgesteld, heeft tot doel de levensomstandigheden en de arbeidsvoorwaarden van werknemers in de Unie te verbeteren. Bij deze richtlijn wordt een gemeenschappelijk kader vastgesteld om de toereikendheid van wettelijke minimumlonen, voor zover die bestaan, te bevorderen en de rol van collectieve onderhandelingen bij de vaststelling van lonen te versterken. De richtlijn, die is vastgesteld op basis van artikel 153, lid 1, onder b), VWEU betreffende de arbeidsvoorwaarden, preciseert dat zij geen afbreuk doet aan de bevoegdheid van de lidstaten om de beloningen vast te stellen, en dat zij de autonomie van de sociale partners respecteert.

Denemarken heeft de bevoegdheid van de Unie om op dit gebied op te treden betwist. Het werd hierin gesteund door Zweden. Het was van mening dat de richtlijn, ondanks haar ogenschijnlijk procedurele karakter, in werkelijkheid aanleiding zou geven tot rechtstreekse inmenging van de Unie in de vaststelling van de lonen. Dit terrein zou krachtens artikel 153, lid 5, VWEU echter uitdrukkelijk zijn uitgesloten van de bevoegdheden van de Unie. Denemarken voerde eveneens aan dat bepaalde aan de lidstaten opgelegde verplichtingen een schending vormden van het recht van vereniging en afbreuk deden aan het Deense stelsel van arbeidsverhoudingen, dat berust op een ruime autonomie van de sociale partners.

Het Hof heeft eraan herinnerd dat de Unie slechts kan handelen binnen de grenzen van de bevoegdheden die haar in de Verdragen zijn toegedeeld. De uitsluiting van „beloningen” heeft tot doel elke directe harmonisatie van de lonen op het niveau van de Unie te voorkomen. Deze uitsluiting mag echter niet zo ruim worden uitgelegd dat zij de bevoegdheden van de Unie op het gebied van sociaal beleid, met name de bevoegdheid om de arbeidsvoorwaarden te verbeteren, zou uithollen.

Het Hof heeft geoordeeld dat door de richtlijn betreffende toereikende minimumlonen geen Europees minimumloon, noch een geharmoniseerd beloningsniveau in de Unie wordt ingevoerd. In wezen worden in deze richtlijn uitsluitend procedurele minimumeisen vastgesteld en beschikken de lidstaten over een ruime beoordelingsmarge om hun minimumlonen vast te stellen en aan te passen.

Wat de bevordering van collectieve onderhandelingen betreft, heeft het Hof opgemerkt dat de richtlijn geen resultaatsverplichting oplegt. De lidstaten waar minder dan 80 % van de werknemers onder een collectieve overeenkomst valt, moeten alleen een kader vaststellen dat gunstige voorwaarden biedt voor dergelijke onderhandelingen, en moeten bijgevolg een actieplan opstellen om dergelijke onderhandelingen te bevorderen. Het gaat om inspanningsverplichtingen, waarbij de uiteenlopende nationale tradities en de autonomie van de sociale partners worden geëerbiedigd, aangezien de richtlijn met name geen verplichting oplegt aan de lidstaten om *ten minste* een dekkingsgraad van 80 % te verwezenlijken.

Het Hof heeft echter geoordeeld dat sommige bepalingen van de richtlijn betreffende toereikende minimumlonen dit procedurele kader overschrijden. Het was van oordeel dat de verplichting voor de lidstaten om bij de vaststelling en aanpassing van de wettelijke minimumlonen rekening te houden met specifieke

criteria, zoals de kosten voor levensonderhoud, het algemene niveau van de lonen of de productiviteit, neerkwam op een harmonisatie van een deel van de bestanddelen van de wettelijke minimumlonen. Het Hof kwam tot een soortgelijke conclusie ten aanzien van de bepaling van deze richtlijn die een verlaging van de wettelijke minimumlonen verbiedt indien deze minimumlonen onderworpen zijn aan een automatisch indexeringsmechanisme. Deze bepalingen vormen dus een rechtstreekse inmenging in de vaststelling van de beloning. Bijgevolg heeft het Hof de bepalingen van de richtlijn die een rechtstreekse inmenging van de Unie in de vaststelling van de beloning vormen en dus de door de Verdragen aan de Unie toegekende bevoegdheden overschrijden, nietig verklaard. Voor het overige heeft het Hof het beroep van Denemarken verworpen.

Het Hof heeft aldus het evenwicht tussen de bevoegdheid van de Unie op het gebied van sociaal beleid en de uitsluiting van beloningen verduidelijkt en heeft bevestigd dat de Unie procedurele kaders kan vaststellen en collectieve onderhandelingen kan bevorderen zonder rechtstreeks in te grijpen in de vaststelling van de lonen.

Wat bepaalt artikel 153 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)?

Artikel 153 VWEU geeft aan op welke gebieden de Europese Unie het optreden van de lidstaten op het gebied van sociaal beleid kan ondersteunen en aanvullen. Het biedt de Unie met name de mogelijkheid om richtlijnen vast te stellen met minimumvoorschriften op onder meer het gebied van arbeidsvoorwaarden, de bescherming van werknemers, de gelijkheid van mannen en vrouwen en de informatie en de raadpleging van werknemers.

In dit artikel worden echter duidelijke grenzen gesteld aan het optreden van de Unie. In lid 5 worden bepaalde aangelegenheden, met name de beloning, het recht van vereniging, het stakingsrecht en het recht tot uitsluiting, uitdrukkelijk uitgesloten van de bevoegdheid van de Unie, teneinde de autonomie van de lidstaten en de sociale partners te beschermen op gebieden die worden beschouwd als essentieel voor hun sociale en grondwettelijke tradities. Uit de rechtspraak van het Hof van Justitie blijkt dat de Unie weliswaar voorschriften kan vaststellen die indirect van invloed zijn op de lonen, maar dat zij niet rechtstreeks in de vaststelling van de lonen mag ingrijpen.

Richtlijn (EU) 2022/2041 betreffende toereikende minimumlonen

Richtlijn (EU) 2022/2041 heeft tot doel de levensomstandigheden en arbeidsvoorwaarden in de Unie te verbeteren door de bescherming die toereikende minimumlonen bieden te versterken. De richtlijn voorziet niet in een Europees minimumloon en stelt evenmin een uniform beloningsniveau vast. Het doel van de richtlijn is een gemeenschappelijk kader te scheppen om te waarborgen dat de minimumlonen, voor zover die bestaan, een behoorlijke levensstandaard mogelijk maken, met inachtneming van de nationale tradities en de autonomie van de sociale partners.

De richtlijn streeft deze doelstellingen voornamelijk na door middel van procedurele bepalingen. Zo verplicht zij de lidstaten die in hun wetgeving **een wettelijk minimumloon** hebben vastgesteld, te voorzien in **duidelijke en transparante procedures** voor de vaststelling en aanpassing van dit minimumloon.

De richtlijn **bevordert ook collectieve onderhandelingen**, die cruciaal worden geacht om toereikende lonen te waarborgen. Met name worden lidstaten waar slechts een klein deel van de werknemers onder een collectieve arbeidsovereenkomst valt, aangemoedigd maatregelen te nemen om de sociale dialoog te bevorderen. Aldus beoogt de richtlijn de sociale convergentie binnen de Unie te versterken, zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheid van de lidstaten om beloningen vast te stellen.

Het minimumloon in de rechtspraak van het Hof

Reeds vóór de inwerkingtreding van de richtlijn betreffende toereikende minimumlonen had het Hof een omvangrijke rechtspraak over minimumlonen ontwikkeld. In verschillende arresten heeft het de grenzen van de nationale bevoegdheden en de vereisten van het Unierecht afgebakend.

Zaken met betrekking tot de detachering van werknemers hebben daarbij een centrale rol gespeeld. In het arrest Laval ([C-341/05](#)) heeft het Hof de strekking verduidelijkt van de „minimumlonen” die kunnen worden opgelegd aan buitenlandse ondernemingen die werknemers detacheren. Het heeft gewezen op de noodzaak van een duidelijke rechtsgrondslag en voldoende transparantie voor marktdeelnemers.

Een tweede belangrijk onderwerp in de rechtspraak betreft de koppeling tussen het minimumloon en de regelgeving inzake overheidsopdrachten. Zo heeft het Hof in de zaak Bundesdruckerei ([C-549/13](#)) onderzocht of een verplichting om bij een overheidsopdracht die gedeeltelijk in het buitenland wordt uitgevoerd, een minimumloon na te leven dat is vastgesteld in de wetgeving van het land van ontvangst, verenigbaar is met het Unierecht. Het heeft beklemtoond dat dergelijke maatregelen evenredig moeten zijn in het licht van de vrijheid van dienstverrichting. In het arrest RegioPost ([C-115/14](#)) heeft het Hof echter erkend dat aanbestedende diensten de uitvoering van een overheidsopdracht afhankelijk kunnen stellen van de naleving van een door de wet of een wettelijke regeling opgelegd minimumloon, mits met dit vereiste een legitiem sociaal doel wordt nagestreefd en het vereiste op niet-discriminerende wijze wordt toegepast.

Ten slotte heeft het Hof ook het begrip „minimumloon” in het kader van de detacheringsrichtlijn verduidelijkt, meer bepaald in het arrest Sähköalojen ammattiliitto ([C-396/13](#)), door aan te geven welke bestanddelen van de beloning onder dit begrip vallen.

Deze rechtspraak vormt het kader waarbinnen het huidige geschil over de richtlijn betreffende toereikende minimumlonen in de Unie zich afspeelt. Zij bakent de beoordelingsmarge van de lidstaten af en waarborgt de doeltreffendheid van de door het VWEU gegarandeerde fundamentele vrijheden.

[●] Focus Toegang tot tekstberichten die zijn uitgewisseld tussen de voorzitter van de Commissie en de CEO van Pfizer

 Arrest Stevi en The New York Times/Commissie ([T-36/23](#))

Transparantie van het openbare leven is een essentieel beginsel van de Europese Unie. Daarom kan elke burger of rechtspersoon van de EU toegang krijgen tot de documenten van het Parlement, de Commissie en de Raad. Deze toegang wordt geregeld door [verordening \(EG\) nr. 1049/2001](#) van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2001 inzake de toegang van het publiek tot documenten van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie.

Deze verordening vormt de rechtsgrondslag van het recht van het publiek op toegang tot de documenten van deze instellingen van de Europese Unie. Zij beoogt allereerst de transparantie, die een essentiële voorwaarde vormt voor de Europese democratie en de legitimiteit van het optreden van de Unie, te vergroten. Het transparantiebeginsel is ten volle van toepassing op de activiteiten van deze instellingen, ook wanneer deze de vorm aannemen van moderne communicatie, zoals tekstberichten.

In mei 2022 heeft mevrouw Stevi, een journaliste van de *New York Times*, verzocht om inzage in de sms-berichten die in het kader van de onderhandelingen over contracten voor COVID-19-vaccins waren uitgewisseld tussen de voorzitter van de Europese Commissie, Ursula von der Leyen, en de CEO van het farmaceutisch bedrijf Pfizer.

De Europese Commissie heeft dit verzoek afgewezen en verklaard dat zij niet in het bezit was van de opgevraagde berichten. Volgens de Commissie waren de sms-berichten geen documenten die door de instelling werden bewaard en konden zij dus niet worden verstrekt.

Mevrouw Stevi heeft de zaak aanhangig gemaakt bij het Gerecht. Het Gerecht heeft om te beginnen herinnerd aan een essentieel beginsel: het recht op toegang tot documenten heeft tot doel het optreden van de Europese instellingen zo transparant mogelijk te maken. Wanneer een instelling verklaart dat zij niet in het bezit is van een document, wordt deze verklaring in beginsel als juist beschouwd. Deze veronderstelling kan echter worden betwist indien de aanvrager ernstige aanwijzingen verstrekt dat de documenten hebben bestaan.

In deze zaak heeft het Gerecht geoordeeld dat dit het geval was. Het heeft opgemerkt dat in meerdere openbare bronnen, met name persartikelen, verklaringen van de voorzitter van de Commissie en een verslag van de Europese Rekenkamer, werd vermeld dat de twee verantwoordelijken ten tijde van de onderhandelingen rechtstreeks contact met elkaar hadden gehad, onder meer via sms. Deze elementen volstonden om aan te tonen dat de berichten op zijn minst op een bepaald moment hadden bestaan.

Gezien deze aanwijzingen had de Commissie op duidelijke en gedetailleerde wijze moeten uitleggen waarom de berichten niet konden worden teruggevonden. Volgens het Gerecht heeft de Commissie deze uitleg niet verschaft. Zij heeft louter gesteld dat er was gezocht, zonder te preciseren waar, hoe en op welke dragers, en zonder aan te geven of de berichten bij de vervanging van de gebruikte telefoons waren gewist, gearchiveerd of overgezet.

Het Gerecht heeft beklemtoond dat de instellingen het recht op transparantie niet kunnen uithollen door documenten niet te bewaren. Zij zijn verplicht hun documenten op een ernstige en voorspelbare manier te beheren, zodat het publiek hun optreden kan begrijpen en controleren. Uitwisselingen over belangrijke beslissingen, zoals de aankoop van vaccins voor de hele Unie, kunnen niet zomaar buiten beschouwing worden gelaten louter omdat de communicatie in de vorm van korte berichten heeft plaatsgevonden.

Volgens het Gerecht heeft de Commissie onvoldoende uitleg verstrekt over het lot van de opgevraagde berichten. Het heeft derhalve geoordeeld dat de weigering van toegang onrechtmatig was, en het bestreden besluit nietig verklaard.

Duidelijke procedure

Verordening (EG) nr. 1049/2001 stelt een duidelijke procedure vast: de instelling moet een met redenen omkleed besluit nemen en voorzien in de mogelijkheid van een interne herziening, gevolgd door een rechterlijke toetsing. Dankzij de verordening beschikken burgers over een hefboom om het optreden van de instellingen te begrijpen, te volgen en, in voorkomend geval, te betwisten.

De verordening voorziet in uitzonderingen om gevoelige openbare of particuliere belangen te beschermen, maar de toepassing ervan wordt strikt begrensd: zij moeten restrictief worden uitgelegd, weigeringen moeten concreet worden gemotiveerd en er moet stelselmatig worden onderzocht of gedeeltelijke toegang kan worden verleend.

De rechtspraak van de Unie heeft deze logica versterkt door te bevestigen dat transparantie voorop moet staan, met name in wetgevingsprocessen, om democratische controle te waarborgen.

Reeds in het arrest Zweden en Turco/Raad ([C-39/05 P](#)), dat werd gewezen in hogere voorziening, heeft het Hof van Justitie de basis gelegd voor deze aanpak door te eisen dat verzoeken om toegang tot juridische adviezen van de Raad concreet en individueel worden beoordeeld, en door elke vorm van automatische geheimhouding van wetgevingsdocumenten te verwerpen. Daarmee heeft het Hof het beginsel bekrachtigd dat transparantie de regel is en geheimhouding de uitzondering. Deze lijn is verder uitgewerkt in het arrest De Capitani/Parlement ([T-540/15](#)), waarin het Gerecht de systematische vertrouwelijkheid van dialoogdocumenten (met betrekking tot tripartiete vergaderingen en uitwisselingen tussen de drie instellingen die deelnemen aan het wetgevingsproces) heeft uitgesloten en heeft verduidelijkt dat de uitzondering betreffende de bescherming van het besluitvormingsproces niet mag worden gebruikt om het normale verloop van het wetgevingsproces binnen de Unie aan het zicht te onttrekken. Meer recent heeft het Gerecht in het arrest Kaili/Parlement ([T-1031/23](#)), waartegen bij het Hof van Justitie hogere voorziening is ingesteld ([C-632/25 P](#)), het besluit van het Parlement om zijn voormalige vicevoorzitter geen toegang te verlenen tot bepaalde documenten, nietig verklaard. Het Gerecht heeft daarmee het vereiste om weigeringen van toegang aan een strenge en individuele toetsing te onderwerpen, en de concrete reikwijdte van het recht op transparantie, ook in een gevoelige institutionele context, bevestigd.

[●] Focus Informatiemaatschappij: de digitaledienstenverordening en zeer grote onlineplatforms

De Europese Unie speelt een sleutelrol in de ontwikkeling van de informatiemaatschappij. Zij streeft ernaar een gunstig klimaat voor innovatie en concurrentiekracht te creëren, en tegelijkertijd de rechten van de consument te beschermen en rechtszekerheid te bieden. Deze beginselen zijn opgenomen in de digitale marktenverordening ([verordening \(EU\) 2022/1925](#)) en de digitaledienstenverordening ([verordening \(EU\) 2022/2065](#)). Zij vormen een belangrijk wetgevingspakket dat bedoeld is om de Europese digitale ruimte rond twee doelstellingen te structureren: ten eerste moet een doeltreffende bescherming van de grondrechten van gebruikers en consumenten in de digitale omgeving worden gewaarborgd, en ten tweede moeten eerlijke mededingingsvoorwaarden tussen economische actoren worden gecreëerd, met name in het licht van de toenemende macht van bepaalde grote digitale platforms. Samen vormen deze twee verordeningen een belangrijke stap in de totstandbrenging van een Europees regelgevingskader voor de digitale ruimte.

In 2025 heeft het Gerecht voor het eerst arresten gewezen in het kader van beroepen die waren ingesteld tegen besluiten van de Commissie op grond van de digitaledienstenverordening.

De eerste arresten met betrekking tot de digitaledienstenverordening

Arrest Zalando/Commissie ([T-348/23](#))

In april 2023 heeft de Europese Commissie de onlinewinkel Zalando aangemerkt als een „zeer groot onlineplatform” in de zin van de digitaledienstenverordening. Maandelijks maken namelijk meer dan 83 miljoen mensen gebruik van de website, waardoor Zalando ruimschoots de in de verordening vastgestelde drempel van 45 miljoen gebruikers overschrijdt. Zalando heeft deze kwalificatie echter betwist met als argument dat de Commissie rekenfouten heeft gemaakt.

Het Gerecht heeft het beroep **verworpen**. Het heeft bevestigd dat Zalando weliswaar op basis van de eigen rechtstreekse verkoopactiviteiten („Zalando Retail”) niet als een onlineplatform kan worden aangemerkt, maar dat het wel degelijk tot deze categorie behoort aangezien het via zijn „Partner Programm” derde verkopers host. De Commissie kon ervan uitgaan dat alle gebruikers werden blootgesteld aan de informatie van derde verkopers. Het Gerecht heeft ook het betoog verworpen dat de beginselen van rechtszekerheid, gelijke behandeling en evenredigheid waren geschonden, en heeft eraan herinnerd dat voor dergelijke platforms strengere verplichtingen moeten gelden om het risico te beperken dat gevaarlijke of illegale producten worden verspreid.

Arresten Meta Platforms Ireland/Commissie en Tiktok Technology/Commissie ([T-55/24](#) en [T-58/24](#))

Het Gerecht heeft de besluiten **nietig verklaard** waarbij de Europese Commissie voor het jaar 2023 het bedrag had vastgesteld van de toezichtsvergoeding die Facebook, Instagram en TikTok als „zeer grote onlineplatforms” in de zin van de digitaledienstenverordening verschuldigd zijn. Het heeft geoordeeld dat de methode voor de berekening van de vergoeding, die is gebaseerd op het gemiddelde aantal maandelijke gebruikers, had moeten worden vastgelegd in een gedelegeerde handeling, en niet louter in uitvoeringsbesluiten, aangezien zij een wezenlijk element van de berekening is. Aangezien er echter geen fouten zijn gemaakt die afdoen aan de verplichting van de platforms om de vergoeding te betalen, heeft het Gerecht **de gevolgen van de nietig verklaarde besluiten voorlopig gehandhaafd**, totdat de Commissie een conforme methodologie en nieuwe besluiten vaststelt. Deze overgangsperiode mag echter niet langer duren dan twaalf maanden nadat de arresten onherroepelijk zijn geworden.

Arrest Amazon EU/Commissie ([T-367/23](#))

Het Gerecht heeft het beroep van Amazon **verworpen** dat strekte tot nietigverklaring van het besluit van de Europese Commissie waarbij het platform Amazon Store wordt aangemerkt als een „zeer groot onlineplatform” in de zin van de digitaledienstenverordening, die strengere verplichtingen oplegt voor diensten met meer dan 45 miljoen gebruikers in de Unie. Amazon had aangevoerd dat meerdere grondrechten die worden gewaarborgd door het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie waren geschonden, waaronder de vrijheid van ondernemerschap, het recht op eigendom, de gelijkheid voor de wet, de vrije meningsuiting en het recht op privéleven en op bescherming van vertrouwelijke informatie. Het Gerecht was daarentegen van oordeel dat de door de digitaledienstenverordening opgelegde verplichtingen weliswaar kosten met zich mee kunnen brengen en een impact kunnen hebben op de organisatie van het platform, maar dat deze verplichtingen bij wet zijn ingesteld, evenredig zijn en gerechtvaardigd zijn door de doelstelling van algemeen belang om de systeemrisico’s in verband met zeer grote platforms, met name de verspreiding van illegale inhoud, te voorkomen en om consumenten te beschermen. Het Gerecht kwam tot de slotsom dat de bestreden maatregelen, zoals de verplichting om voor elk van de aanbevelingssystemen een optie aan te bieden die niet gebaseerd is op profilering, een openbaar reclameregister op te stellen en onderzoekers toegang tot de informatie te verlenen, geen afbreuk doen aan de wezenlijke inhoud van de ingeroepen rechten en gepaard gaan met strenge waarborgen op het gebied van vertrouwelijkheid en veiligheid.

De digitaledienstenverordening

De digitaledienstenverordening, die van toepassing is sinds 17 februari 2024, is de tegenhanger van de digitalemarktenverordening op het gebied van de regulering van digitale inhoud en diensten. De verordening heeft tot doel een veiligere, transparantere en meer voorspelbare onlineomgeving voor Europese gebruikers tot stand te brengen. Zij moderniseert de regeling voor de aansprakelijkheid van aanbieders van tussenhandeldiensten en legt strengere verplichtingen op aan zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines. Deze verplichtingen hebben met name betrekking op de invoering van doeltreffende mechanismen voor de behandeling van illegale inhoud, op de beoordeling en beperking van systeemrisico’s – zoals desinformatie, schendingen van de grondrechten of risico’s op het gebied van de bescherming van minderjarigen – en op de verhoging van de transparantie van algoritmische systemen en aanbevelingssystemen.

De digitale marktenverordening en de digitaal dienstenverordening zijn dus niet precies op dezelfde categorieën actoren gericht. De digitale marktenverordening is gericht op platforms die een structurele invloed uitoefenen op de interne markt en die voor ondernemingen die er gebruik van maken een essentiële toegangspoort tot de eindgebruikers vormen. De digitaal dienstenverordening bestrijkt daarentegen een breder scala aan ondernemingen die tussenhandeldiensten aan Europese gebruikers aanbieden. Zij legt bijzonder strenge verplichtingen op aan zeer grote platforms en zoekmachines, vanwege de systemische impact van deze actoren op de informatieruimte en het marktlandschap.

Wat de digitaal dienstenverordening betreft, heeft de Commissie in een in december 2025 geactualiseerd besluit een aantal zeer grote onlineplatforms en zeer grote zoekmachines aangewezen die onderworpen zijn aan de strengere verplichtingen van deze verordening, waaronder Amazon, Apple, Booking.com, Google, LinkedIn, Meta, Microsoft, Pinterest, Snap, TikTok, X (het voormalige Twitter), Wikimedia Foundation en Zalando, alsmede andere aanbieders die actief zijn op de Europese markt.

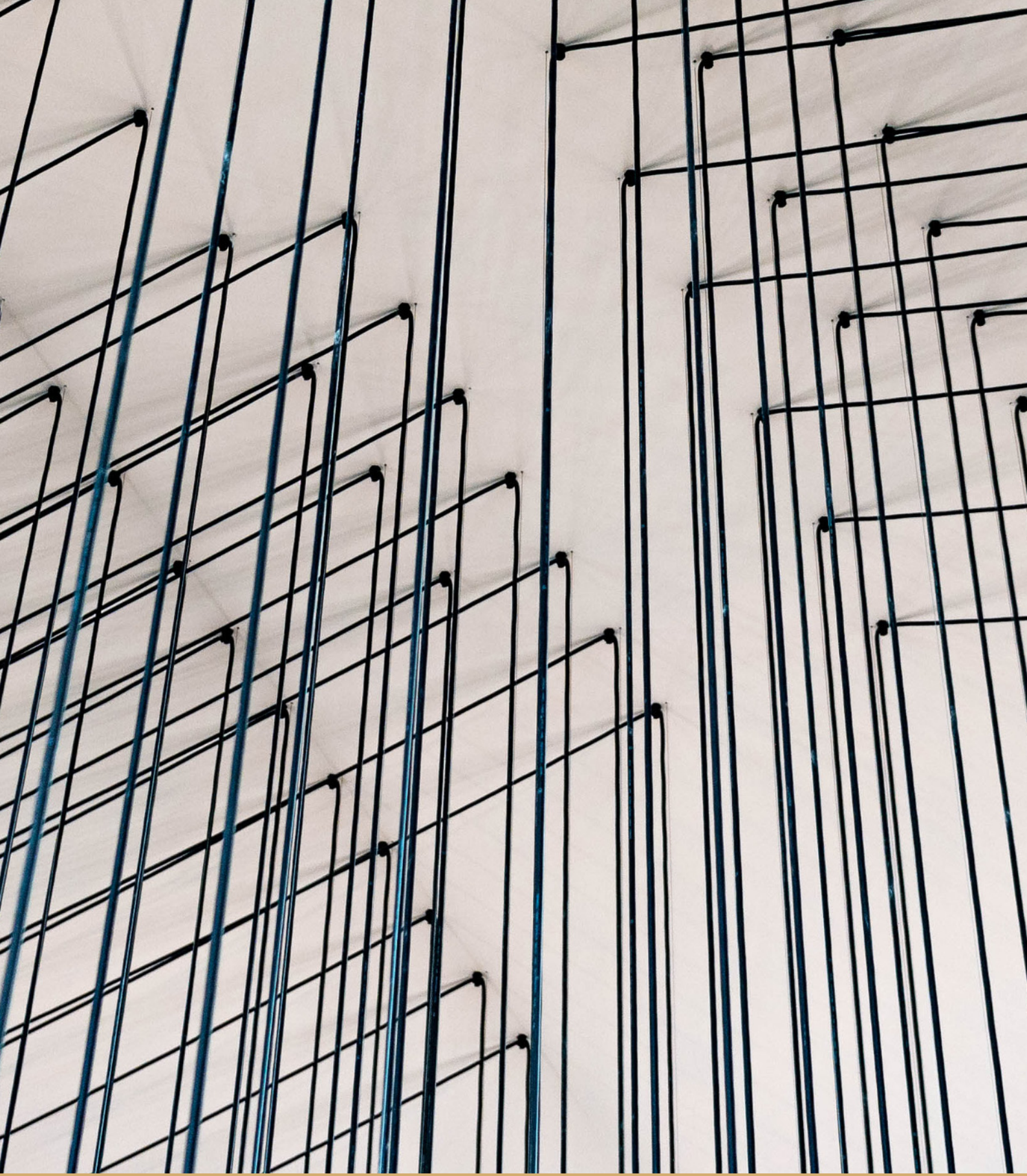
De uitvoering van deze verordeningen heeft al tot aanzienlijke sancties geleid. De eerste geldboete op grond van de digitaal dienstenverordening, voor een bedrag van 120 miljoen EUR, is op 5 december 2025 opgelegd aan het platform X, vanwege niet-naleving van meerdere verplichtingen uit hoofde van de verordening.

Belangrijkste begrippen in het kader van de digitaal dienstenverordening

De **digitaal dienstenverordening** is een Europese verordening die tot doel heeft digitale diensten te reguleren om een veiligere, transparantere en eerlijkere onlineomgeving te waarborgen. Hieronder volgen enkele belangrijke begrippen, eenvoudig uitgelegd:

- **onlineplatform:** digitale dienst die gebruikers de mogelijkheid biedt inhoud te publiceren, te delen of te raadplegen (sociale netwerken, marktplaatsen, videoplatforms enz.);
- **zeer groot onlineplatform (very large online platform, VLOP):** platform met meer dan 45 miljoen actieve gebruikers in de Europese Unie; gelet op de grote maatschappelijke impact van deze platforms, worden zij onderworpen aan strengere verplichtingen;
- **illegale inhoud:** alle inhoud die in strijd is met het Unierecht of het toepasselijke nationale recht (bv. haatzaaiende uitlatingen, illegale producten, inbreuken op auteursrechten);
- **inhoudsmoderatie:** alle maatregelen die platforms nemen met het oog op het opsporen, beoordelen en, in voorkomend geval, verwijderen van problematische inhoud of het beperken van de toegang tot deze inhoud;
- **transparantie van algoritmes:** verplichting voor bepaalde platforms om op een begrijpelijke wijze uit te leggen hoe hun systemen voor het aanbevelen van inhoud werken.

Via deze instrumenten wil de digitaal dienstenverordening gebruikers beter beschermen, de grote platforms meer verantwoordelijkheid laten dragen en het vertrouwen in de Europese digitale ruimte versterken.

↘ Terugblik op de belangrijkste arresten van het jaar

Vrij verkeer

De Europese Unie waarborgt het recht van haar burgers om zich vrij op het grondgebied van de lidstaten te verplaatsen en er vrij te verblijven. Opdat deze vrijheid daadwerkelijk kan worden uitgeoefend, moeten de lidstaten de in een andere lidstaat wettig tot stand gekomen persoonlijke en familiale situaties erkennen en deze beoordelen in het licht van de door het Unierecht beschermde grondrechten, met name het recht op eerbiediging van het privé-, familie- en gezinsleven en het non-discriminatiebeginsel.

↘ Twee Poolse burgers die in Duitsland zijn getrouwd, hebben verzocht om overschrijving van hun huwelijksakte in het Poolse register van de burgerlijke stand, teneinde hun huwelijk in Polen te laten erkennen. De bevoegde autoriteiten hebben hun verzoek afgewezen omdat het Poolse recht geen huwelijken toestaat tussen personen van hetzelfde geslacht. Het Hof van Justitie, dat hierover is geraadpleegd door een nationale rechter, heeft geoordeeld dat de weigering om een huwelijk te erkennen dat tussen twee Unieburgers wettig is gesloten in een andere lidstaat, waar zij hun recht van vrij verkeer en verblijf hebben uitgeoefend, in strijd is met het Unierecht, omdat zij afbreuk doet aan die vrijheid en aan het recht op eerbiediging van het privé-, familie- en gezinsleven. Om de uitoefening van de aan het Unierecht ontleende rechten mogelijk te maken, zijn de lidstaten dus verplicht om de in een andere lidstaat wettig verkregen huwelijksakte te erkennen. Het Hof heeft evenwel benadrukt dat die verplichting niet inhoudt dat lidstaten het huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht in hun nationale recht moeten opnemen. Bovendien hebben de lidstaten een beoordelingsmarge bij de keuze van de wijze waarop een dergelijk huwelijk wordt erkend. Wanneer een lidstaat echter kiest voor één bepaalde manier om huwelijken te erkennen die in een andere lidstaat zijn gesloten, bijvoorbeeld door de overschrijving van de huwelijksakte in het register van de burgerlijke stand, dan moet hij deze manier op niet-discriminerende wijze toepassen, zowel op huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht als op huwelijken tussen personen van verschillend geslacht.

 Arrest van 25 november 2025 in de zaak Wojewoda Mazowiecki ([C-713/23](#))

Gelijke behandeling en non-discriminatie

De Europese Unie heeft een gemeenschappelijk rechtskader vastgesteld om gelijke behandeling te waarborgen en discriminatie tegen te gaan. De richtlijnen 2000/43/EG en 2000/78/EG vormen daarvan de hoekstenen: de eerste richtlijn verbiedt discriminatie op grond van ras of etnische afkomst en de tweede richtlijn is gericht op gelijke behandeling in arbeid en beroep. Deze richtlijnen verbieden elke vorm van directe of indirecte discriminatie, behoudens bepaalde rechtvaardigingsgronden, en verplichten de lidstaten dus om binnen de Unie een doeltreffende en homogene bescherming te waarborgen.

↘ Een stationsmedewerkster heeft haar werkgever herhaaldelijk verzocht om een werkplek met een vast dienstrooster. Haar verzoek was gebaseerd op het feit dat zij voor haar zoon moest zorgen, die ernstig gehandicapt en volledig invalide is. De werkgever heeft enkele tijdelijke aanpassingen toegestaan. Hij heeft echter geweigerd om deze aanpassingen permanent te maken. De medewerkster heeft deze weigering aangevochten, en de zaak is voor de Italiaanse hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken gebracht. Deze rechter heeft de zaak voorgelegd aan het Hof van Justitie omdat hij twijfels had over de uitlegging van het Unierecht met betrekking tot de bescherming tegen indirecte discriminatie in het geval van een werknemer die zorgt voor een minderjarig kind met een ernstige handicap, maar zelf geen handicap heeft. Het Hof heeft geoordeeld dat het verbod van indirecte discriminatie op grond van handicap volgens de kaderrichtlijn gelijke behandeling in arbeid en beroep ook geldt voor een werknemer die het slachtoffer is van deze discriminatie wegens de zorg die hij verleent aan zijn kind met een handicap.

 Arrest van 11 september 2025 in de zaak Bervidi ([C-38/24](#))

↘ De Deense wet op de volkshuisvesting heeft tot doel het percentage sociale gezinswoningen in „transformatiegebieden” te verminderen. Deze gebieden worden onder meer gekenmerkt door het feit dat het aandeel „immigranten en hun nakomelingen uit niet-westerse landen” de afgelopen vijf jaar tot boven de 50 % is gestegen. Op grond van deze wet is of wordt een deel van de huurovereenkomsten voor sociale gezinswoningen in twee woonwijken van de gemeenten Slagelse en Kopenhagen opgezegd. De Deense rechter die zich over geschillen betreffende deze opzeggingen moet buigen, vraagt zich af of de betrokken regeling directe of indirecte discriminatie op grond van etnische afstamming inhoudt. In zijn arrest heeft het Hof van Justitie verduidelijkt in welke situaties er sprake kan zijn van discriminatie op grond van etnische afstamming. Het heeft erop gewezen dat etnische afstamming op verschillende factoren berust. Het volstaat niet om uit te gaan van één enkel criterium, zoals nationaliteit of land van geboorte, om te bepalen of iemand tot een etnische groep behoort. Bij het onderzoek of er mogelijk sprake is van directe discriminatie moet de nationale rechter nagaan of het criterium in verband met het aandeel immigranten en hun nakomelingen daadwerkelijk is gebaseerd op de etnische afstamming van de meerderheid van de bewoners van de „transformatiegebieden” en of zij daardoor minder gunstig worden behandeld, bijvoorbeeld omdat zij een hoger risico lopen dat hun huurovereenkomst voortijdig wordt opgezegd. Indien de nationale rechter vaststelt dat er mogelijk sprake is van indirecte discriminatie, moet hij nagaan of deze desondanks gerechtvaardigd is. In dit verband moet hij zich er met name van vergewissen dat de betrokken wet op evenredige wijze een doel van algemeen belang nastreeft en in het bijzonder het grondrecht op eerbiediging van de woning eerbiedigt.

 Arrest van 18 december 2025 in de zaak Slagelse Almennyttige Boligselskab, Afdeling Schackenborgvaenge ([C-417/23](#))

Rechtsstaat

Het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie verwijst, net als het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), uitdrukkelijk naar de rechtsstaat, een van de waarden die de lidstaten krachtens artikel 2 VEU gemeen hebben. Een wezenlijk aspect van de rechtsstaat is dat de rechter onafhankelijk en onpartijdig is.

↘ In twee arresten heeft het Poolse grondwettelijk hof verklaard dat een aantal bepalingen van de Verdragen, zoals uitgelegd door het Hof van Justitie, in strijd zijn met de nationale grondwet, en uitdrukkelijk geoordeeld dat het Hof met zijn rechtspraak inzake het recht op effectieve rechterlijke bescherming zijn bevoegdheden heeft overschreden („ultra vires” heeft gehandeld). Aangezien de Europese Commissie van mening was dat deze arresten een schending vormden van een aantal fundamentele beginselen van het Unierecht, waaronder de voorrang van dit recht, heeft zij bij het Hof een beroep wegens niet-nakoming tegen Polen ingesteld. Het Hof heeft dit beroep toegewezen en geoordeeld dat Polen zijn verplichtingen niet is nagekomen doordat het Poolse grondwettelijk hof het beginsel van effectieve rechterlijke bescherming heeft geschonden en de voorrang, de autonomie, de doeltreffendheid en de eenvormige toepassing van het Unierecht en de bindende werking van de beslissingen van het Hof heeft miskend. Het Hof heeft het beroep van de Commissie ook toegewezen voor zover dit betrekking had op ernstige onregelmatigheden bij de benoeming van drie rechters van het Poolse grondwettelijk hof en de president ervan, waardoor de status van dat hof als onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij wet is ingesteld in de zin van het Unierecht werd aangetast.

Arrest van 18 december 2025 in de zaak Commissie/Polen (Ultra-virestoetsing van de rechtspraak van het Hof – Voorrang van het Unierecht) ([C-448/23](#))

↘ Het Gerecht heeft bevestigd dat Polen in totaal ongeveer 320,2 miljoen EUR moest betalen uit hoofde van de dagelijkse dwangsom die het Hof van Justitie had opgelegd nadat Polen had geweigerd om bepaalde justitiële hervormingen van 2019 die in strijd waren met het Unierecht, op te schorten. Het Hof had vanaf november 2021 een dwangsom van 1 miljoen EUR per dag opgelegd en heeft deze vervolgens in april 2023, nadat Polen een wet had vastgesteld die gedeeltelijk in overeenstemming was met de beslissing van het Hof, verlaagd tot 500 000 EUR per dag. Aangezien Polen de verschuldigde bedragen niet heeft betaald, heeft de Europese Commissie de dwangsommen ingevorderd door deze te verrekenen met Europese middelen die in principe aan Polen hadden moeten worden toegekend. Polen heeft vervolgens zes verrekeningsbesluiten voor de periode van 15 juli 2022 tot en met 4 juni 2023 aangevochten. Het betoogde dat de ontwikkeling van de wetgeving sneller had moeten leiden tot een verlaging van het bedrag van de dwangsom. Het Gerecht heeft deze argumenten volledig verworpen en verklaard dat noch de rechtspraak van het Poolse grondwettelijk hof, noch de wet van juni 2022 het bedrag van de dwangsom had doen vervallen. Het heeft er ook op gewezen dat de verlaging die het Hof in april 2023 heeft vastgesteld, alleen gevolgen had voor de toekomst. Zolang Polen niet volledig aan zijn verplichtingen had voldaan en de dwangsom van 1 miljoen EUR van toepassing bleef, was de Commissie verplicht deze volledig te innen.

Arrest van 5 februari 2025 in de zaak Polen/Commissie (gevoegde zaken [T-830/22 en T-156/23, T-1033/23](#))

Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

Beperkende maatregelen of „sancties” zijn een essentieel instrument van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) van de Europese Unie. Zij worden opgelegd als onderdeel van een geïntegreerd en alomvattend beleid dat onder meer een politieke dialoog omvat. De Unie maakt met name gebruik van dit instrument om de waarden, de kernbelangen en de veiligheid van de Unie te beschermen, geschillen te voorkomen en de internationale veiligheid te versterken. Sancties hebben namelijk tot doel om een verandering in het beleid of de handelwijze van de betrokken personen of entiteiten tot stand te brengen en zodoende bij te dragen tot de verwezenlijking van de GBVB-doelstellingen.

➤ Naar aanleiding van de militaire agressie van Rusland tegen Oekraïne in 2022 heeft de Europese Unie een reeks beperkende maatregelen vastgesteld. In 2023 heeft de Raad van de Europese Unie de criteria uitgebreid op grond waarvan deze maatregelen aan personen of entiteiten kunnen worden opgelegd. Er werd een nieuw criterium ingevoerd waarmee het mogelijk werd om de tegoeden en economische middelen te bevriezen van entiteiten die in de Russische IT-sector actief zijn en houder zijn van een vergunning die is uitgereikt door het centrum voor vergunningen, certificering en de bescherming van staatsgeheimen van de federale veiligheidsdienst van de Russische Federatie (Federal'naya Sluzhba Bezopasnosti Rossiyskoy Federatsii – FSB), of van een vergunning voor „wapens en militaire uitrusting” die is afgegeven door het Russische ministerie van Industrie en Handel. Positive Group PAO, een Russische vennootschap die actief is op het gebied van cyberbeveiliging, heeft via haar dochteronderneming een dergelijke vergunning en is geplaatst op de lijst van entiteiten die aan sancties zijn onderworpen. Zij heeft verzocht om van deze lijst te worden geschrapt, maar het Gerecht heeft haar beroep verworpen. Het was van oordeel dat het gebruikte criterium duidelijk en juridisch voorzienbaar is en in verhouding staat tot de nagestreefde doelstellingen, te weten druk uitoefenen op Moskou en het vermogen van Rusland om oorlog te voeren, ook op het gebied van informatie, beperken. De Raad kon zich zonder beoordelingsfout op het standpunt stellen dat de vennootschap in de lijst moest worden opgenomen omdat zij afhankelijk is van een vergunning van de FSB, ook al is het haar dochteronderneming die houder is van die vergunning.

 Arrest van 10 september 2025 in de zaak Positive Group/Raad ([T-573/23](#))

➤ Het Gerecht van de Europese Unie heeft de sancties bevestigd die waren opgelegd aan MegaFon, één van de grootste telecoomaanbieders in Rusland. De Raad had dit bedrijf in 2023 op de lijst geplaatst van entiteiten waarop beperkende maatregelen van toepassing zijn, omdat het rechtstreeks de Russische oorlogsinspanningen ondersteunt door diensten te verstrekken die door het leger kunnen worden gebruikt, met name op het gebied van telecommunicatie. MegaFon heeft verzocht om nietigverklaring van deze besluiten wegens niet-nakoming van de motiveringsplicht, schending van zijn rechten van verdediging en onevenredige aantasting van zijn vrijheid van ondernemerschap. Het Gerecht heeft deze argumenten verworpen en geoordeeld dat de Raad de redenen voor de sancties voldoende nauwkeurig had toegelicht en niet verplicht was het bedrijf vooraf te horen, gelet op de noodzaak om het voor de doeltreffendheid van de sancties noodzakelijke verrassingseffect te behouden. Het heeft eveneens geoordeeld dat de maatregelen weliswaar gevolgen hebben voor de activiteiten en de reputatie van MegaFon, maar dat die evenredig blijven aan en noodzakelijk blijven voor de verwezenlijking van de doelstelling van algemeen belang om de militaire capaciteiten van Rusland in het kader van de oorlog in Oekraïne te beperken.

 Arrest van 15 januari 2025 in de zaak MegaFon/Raad ([T-193/23](#))

CVRIA

Migratie en asiel

De Europese Unie heeft een pakket regels ingevoerd om tot een effectief, humanitair en veilig Europees migratiebeleid te komen. Het gemeenschappelijke Europese asielstelsel stelt minimumnormen vast die in de hele Unie gelden voor de behandeling van alle asielzoekers en hun asielaanvragen.

↘ Een verzoek om internationale bescherming van een onderdaan van een derde land kan in het kader van een versnelde procedure aan de grens worden afgewezen wanneer zijn land van herkomst door een lidstaat als „veilig” wordt aangemerkt. Het Hof heeft verduidelijkt dat dit laatste bij wetgevingshandeling kan gebeuren, mits deze handeling aan een doeltreffende rechterlijke toetsing kan worden onderworpen. De verzoeker en de nationale rechter moeten toegang hebben tot de informatiebronnen op basis waarvan een land als veilig wordt aangemerkt. Een lidstaat mag een land echter niet in de lijst van veilige landen van herkomst opnemen indien dit land niet aan zijn gehele bevolking voldoende bescherming biedt.

 Arrest van 1 augustus 2025 in de gevoegde zaken Alace en Canpelli ([C-758/24 en C-759/24](#))

↘ Twee asielzoekers in Ierland werden gedwongen om in onwaardige omstandigheden te leven nadat de staat onder verwijzing naar de overbezetting van zijn centra had geweigerd om hen huisvesting te verstrekken. Het Hof heeft geoordeeld dat een dergelijke weigering, zelfs in een context van een massale en onvoorzienbare toestroom van personen die om internationale bescherming verzoeken, een ernstige schending vormt van het Unierecht en aansprakelijkheid kan doen ontstaan voor de staat. Het Hof heeft eraan herinnerd dat de opvangrichtlijn de lidstaten ertoe verplicht voor personen die om internationale bescherming verzoeken, opvangvoorzieningen te waarborgen die een adequate levensstandaard garanderen, in de vorm van huisvesting, financiële steun, tegoedbonnen of een combinatie van deze vormen van ondersteuning die een menswaardig bestaan mogelijk maken.

 Arrest van 1 augustus 2025 in de zaak The Minister for Children, Equality, Disability, Integration and Youth e.a. ([C-97/24](#))

↘ Een man uit Irak had in Griekenland asiel aangevraagd. Hij voerde aan dat zijn leven gevaar liep. Zijn asielaanvraag werd afgewezen en zijn beroep werd vervolgens „kennelijk ongegrond” verklaard, louter omdat hij niet persoonlijk voor de bevoegde commissie was verschenen. De Griekse wetgeving voorzag in een dergelijk geval namelijk in een automatisch vermoeden dat misbruik wordt gemaakt van het beroep. Het Hof heeft geoordeeld dat deze regel een schending vormt van het Unierecht: de verplichting om in persoon te verschijnen om het beroep te laten behandelen is onevenredig omdat deze verplichting alleen bedoeld is om na te gaan of deze persoon aanwezig is, en niet om hem te horen. Griekenland had andere, minder dwingende oplossingen moeten aanbieden, zoals vertegenwoordiging door een advocaat, verschijning voor een lokale instantie of een eenvoudig bewijs van aanwezigheid, om de toegang tot een daadwerkelijk rechtsmiddel te waarborgen.

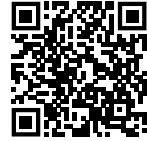
 Arrest van 3 juli 2025 in de zaak Al Nasiria ([C-610/23](#))

Consumenten

Het Hof van Justitie: de rechten van EU-consumenten waarborgen

[Bekijk de video](#)

Het Europese consumentenbeleid is erop gericht de gezondheid, de veiligheid en de economische en juridische belangen van consumenten te beschermen, ongeacht de plaats waar zij wonen, reizen of aankopen doen binnen de Unie.

↘ Een Duits bedrijf verkocht een voedingssupplement op basis van saffraan en meloen sap en stelde dat dit supplement de stemming verbeterde en stress en vermoeidheid verminderde. Een vereniging heeft deze reclamepraktijk voor de rechter betwist omdat zij van mening was dat het ging om gezondheidsclaims die in strijd zijn met het Unierecht. Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat zolang de Commissie het wetenschappelijk onderzoek naar gezondheidsclaims met betrekking tot plantensubstanties niet heeft afgerond en deze stoffen niet op de officiële lijsten heeft geplaatst, deze claims niet in reclame mogen worden gebruikt, tenzij zij onder een overgangsregeling vallen, wat hier niet het geval is.

Arrest van 30 april 2025 in de zaak Novel Nutriology ([C-386/23](#))

↘ Een alcoholvrije drank mag niet onder de benaming „alcoholvrije gin” in de handel worden gebracht. Een Duitse vereniging die oneerlijke mededinging bestrijdt, had de onderneming PB Vi Goods voor een Duitse rechter gedaagd om haar een verbod te laten opleggen om een alcoholvrije drank met de naam „Virgin Gin Alcoholfrei” (Virgin Gin alcoholvrij) te verkopen. Het Hof heeft eraan herinnerd dat de wettelijke benaming „gin” krachtens het Unierecht voorbehouden is aan een gedistilleerde drank die wordt verkregen door ethylalcohol uit landbouwproducten te aromatiseren met jeneverbessen, en dat het alcoholvolumegehalte van het product ten minste 37,5 % moet bedragen. Het Hof heeft vastgesteld dat de toevoeging van de vermelding „alcoholvrij” niets aan deze kwalificatie verandert en niet tot gevolg heeft dat het verbod niet langer geldt. Het Hof heeft eveneens geoordeeld dat deze beperking geen afbreuk doet aan de door het Handvest gewaarborgde vrijheid van ondernemerschap, aangezien zij niet de verhandeling van het product op zich verhindert, maar alleen het gebruik van een voorbehouden benaming. Dit verbod is evenredig, aangezien het tot doel heeft consumenten te beschermen tegen elk risico van verwarring, en de producenten van gin die in overeenstemming is met het Unierecht, te behoeden voor oneerlijke mededinging.

Arrest van 13 november 2025 in de zaak PB Vi Goods ([C-563/24](#))

↘ Een Franse consument had een goudrekening bij Veracash en stelde vast dat er dagelijks geld was opgenomen met een kaart die hij nooit had ontvangen. Hij heeft deze transacties bijna twee maanden na de eerste opname, maar nog steeds binnen de wettelijke termijn van dertien maanden, aan Veracash gemeld. Het Hof was van oordeel dat de gebruiker van een kaart zijn recht op terugbetaling kan verliezen indien hij de transactie niet „onverwijld” meldt. Wanneer de kaart verloren of gestolen is of onrechtmatig wordt gebruikt, verliest hij dit recht echter alleen indien hij met opzet of grove nalatigheid heeft gehandeld, en alleen voor de transacties die hij pas laat heeft gemeld.

Arrest van 1 augustus 2025 in de zaak Veracash ([C-665/23](#))

↘ Twee Poolse reizigers hadden een „all-inclusive” verblijf in een vijfsterrenhotel in Albanië geboekt, maar vanaf de dag na hun aankomst werd hun vakantie ernstig verstoord door ingrijpende sloopwerkzaamheden die door de lokale autoriteiten waren gelast. Gedurende meerdere dagen werden de reizigers gewekt door het voortdurende lawaai van de bouwwerkzaamheden waarbij de zwembaden, de zeeboulevard en de toegang tot de zee werden afgebroken. Ook de restaurantdiensten waren aanzienlijk verslechterd: er waren wachtrijen, de maaltijden waren beperkt en bepaalde diensten werden geschrapt. Voorts werden aan het eind van het verblijf nieuwe bouwwerkzaamheden opgestart. Omdat zij van mening waren dat zij materiële en immateriële schade hadden geleden, hebben de vakantiegangers bij de Poolse rechter een volledige terugbetaling van het betaalde bedrag alsmede een schadevergoeding gevorderd. De zaak werd aanhangig gemaakt bij het Hof, dat heeft geoordeeld dat een reiziger niet alleen recht heeft op een volledige terugbetaling wanneer de diensten niet of op een onjuiste manier zijn verstrekt, maar ook wanneer ondanks de gedeeltelijke verstrekking van de diensten de slechte uitvoering ervan zo ernstig was dat de pakketreis geen doel meer had en dus objectief gezien niet langer van belang was. Het Hof heeft verduidelijkt dat het aan de nationale rechter is om dit te beoordelen, en dat de richtlijn tot doel heeft het contractuele evenwicht te herstellen, zonder ruimte te laten voor bestraffende sancties. Het Hof heeft er evenwel op gewezen dat de organisator niet van zijn aansprakelijkheid kan worden ontheven indien de werkzaamheden voor hem niet onvoorzienbaar of onvermijdelijk waren, ook al werd erover beslist door een overheidsinstantie.

 Arrest van 23 oktober 2025 in de zaak Tuleka ([C-469/24](#))

↘ Europese en Amerikaanse ondernemingen die melamine produceren of gebruiken, hebben bij het Gerecht beroep ingesteld tegen het besluit van het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) om deze stof vanwege ernstige risico's voor de gezondheid en het milieu aan te merken als „zeer zorgwekkende stof”. Zij hebben aangevoerd dat deze kwalificatie is gebaseerd op een slechte wetenschappelijke analyse en dat zij tijdens de procedure niet voldoende zijn gehoord. Het Gerecht heeft hun argumenten verworpen en het besluit van het ECHA bevestigd. Het heeft verduidelijkt dat een stof ook als gevaarlijk kan worden aangemerkt wanneer de eigenschappen ervan niet afzonderlijk, maar enkel in combinatie ernstige effecten veroorzaken. Het heeft eveneens geoordeeld dat de procedure die is vastgelegd in de Reach-verordening van de Unie (die tot doel heeft de menselijke gezondheid en het milieu te beschermen tegen risico's van chemische stoffen) geen specifieke rechten waarborgt, buiten de mogelijkheid om opmerkingen te maken.

 Arrest van 9 juli 2025 in de zaken Fritz Egger e.a./ECHA (Melamine) en LAT Nitrogen Piesteritz en Cornerstone/ECHA ([T-163/23](#), [T-167/23](#))

Intellectuele eigendom

Intellectuele eigendom bij het Gerecht

[Bekijk de video](#)

De regels die door de Europese Unie zijn vastgesteld ter bescherming van intellectuele eigendom (auteursrecht) en industriële eigendom (merkenrecht, tekeningen en modellen) verbeteren het concurrentievermogen van ondernemingen door een klimaat te scheppen dat bevorderlijk is voor creativiteit en innovatie.

↘ In 2019 heeft de Italiaanse onderneming Nero Lifestyle bij het Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIPO) een aanvraag ingediend tot inschrijving voor het woordmerk NERO CHAMPAGNE. Het Comité interprofessionnel du vin de Champagne en het Institut national de l'origine et de la qualité hebben daartegen oppositie ingesteld. Zij hebben aangevoerd dat het merk ten onrechte voordeel zou kunnen halen uit producten met de beschermde oorsprongsbenaming „Champagne”, waarvan de bescherming een kwaliteitsgarantie biedt vanwege de geografische herkomst van de producten. De oppositie is door het EUIPO gedeeltelijk afgewezen en de beroepsorganisaties hebben de zaak aanhangig gemaakt bij het Gerecht. In zijn arrest heeft het Gerecht het besluit van het EUIPO nietig verklaard en de oppositie toegewezen. De aanvraag tot inschrijving van het merk NERO CHAMPAGNE is dus afgewezen.

⚖ Arrest van 25 juni 2025 in de zaak Comité interprofessionnel du vin de Champagne en INAO/EUIPO – Nero Lifestyle (NERO CHAMPAGNE) ([T-239/23](#))

↘ De Rubiks kubus kan niet als Uniemerkt worden beschermd: het Gerecht heeft de nietigverklaring van de voor deze beroemde driedimensionale puzzel ingeschreven merken bevestigd. Het EUIPO was van oordeel dat de vorm van de kubus, de roosterstructuur en het onderscheid tussen de vlakken van de kubus technische elementen zijn die onontbeerlijk zijn voor de werking van het product, waardoor merkbescherming onmogelijk is. Spin Master, houder van de betrokken merken, heeft aangevoerd dat bepaalde elementen, zoals de kleuren, niet van technische aard zijn. Het Gerecht heeft deze argumenten afgewezen en heeft verduidelijkt dat de kleuren slechts een bijkomstig detail zijn dat dient om de vlakken te onderscheiden en dat het essentiële deel van de vorm – de vierkanten, de roosterstructuur en het onderscheid tussen de vlakken – beantwoordt aan een technische behoefte om de rotatie en de identificatie van de elementen van de puzzel mogelijk te maken. Aangezien alle essentiële kenmerken van de kubus verband houden met de functie ervan, kunnen zij niet als merk worden beschermd. Het Gerecht heeft de beslissingen van het EUIPO dan ook bevestigd.

⚖ Arrest van 9 juli 2025 in de zaken Spin Master Toys UK/EUIPO – Verdes Innovations (Vorm van een kubus met vlakken die een roosterstructuur hebben) ([T-1170/23–T-1173/23](#))

↘ Het Gerecht heeft de beslissingen van het EUIPO nietig verklaard waarbij Ferrari's rechten op het woordmerk TESTAROSSA vervallen waren verklaard voor auto's, onderdelen, accessoires en schaalmodellen, nadat het Bureau had geoordeeld dat het merk tussen 2010 en 2015 niet normaal was gebruikt. Het Gerecht heeft vastgesteld dat het model Testarossa weliswaar niet meer wordt geproduceerd sinds 1996, maar dat er tijdens de betrokken periode tweedehandsauto's waren verkocht door erkende dealers en verdelers en dat dit gebruik, in combinatie met de door Ferrari verstrekte certificeringsdienst, een normaal gebruik van het merk vormde dat met impliciete toestemming van de fabrikant had plaatsgevonden. Hetzelfde geldt voor de onderdelen en accessoires, waarvan de oorsprong was geverifieerd in het kader van de certificeringsdienst. Wat de schaalmodellen betreft, heeft het Gerecht bepaald dat het merk door derden was gebruikt met de vermelding „officiële waar onder licentie van Ferrari”, wat de commerciële herkomst van het speelgoed garandeerde en het normale gebruik met impliciete toestemming van Ferrari aantoonde. Het Gerecht is dan ook tot de slotsom gekomen dat Ferrari wel degelijk het gebruik van het merk TESTAROSSA voor alle betrokken producten had gehandhaafd.

 Arrest van 2 juli 2025 in de zaken Ferrari/EUIPO – Hesse (TESTAROSSA) ([T-1103/23](#) en [T-1104/23](#))

Mededinging

De Europese Unie zorgt ervoor dat regels ter bescherming van de vrije mededinging worden nageleefd. Praktijken die tot doel of tot gevolg hebben dat de mededinging binnen de interne markt wordt belemmerd, beperkt of vervalst, zijn verboden en kunnen worden bestraft met geldboeten. Het recht van eenieder om vergoeding te vorderen van schade die is veroorzaakt door een mededingingsversturende gedraging, versterkt de praktische werking van de mededingingsregels van de Unie en maakt gedragingen die inbreuk maken op de vrije mededinging minder aantrekkelijk.

↘ Apple houdt een commissie in op de verkoopprijs van apps die niet door haar maar door anderen zijn ontwikkeld en in haar App Store worden verkocht. Volgens twee Nederlandse stichtingen die de gelijklopende collectieve belangen van heel wat niet-geïdentificeerde maar wel identificeerbare gebruikers van Apple-apparaten behartigen, zijn die commissies buitensporig en lijden de gebruikers daardoor schade. Zij stellen het concurrentieverstorende gedrag van Apple aan de kaak en hebben zich tot de Nederlandse rechter gewend. Apple stelt echter dat de Nederlandse rechter niet bevoegd is, omdat de gebeurtenis die de schade zou hebben veroorzaakt, niet in Nederland en met name niet in Amsterdam heeft plaatsgevonden. In antwoord op de in dat verband voorgelegde vragen heeft het Hof vastgesteld dat de App Store waarover het gaat specifiek voor Nederland is ontworpen. Eventuele schade die wordt veroorzaakt door aankopen in deze virtuele ruimte, kan dus op dat grondgebied intreden, ongeacht waar de gebruikers zich ten tijde van de aankoop bevonden. De Nederlandse rechter is dus internationaal en territoriaal bevoegd.

Arrest van 2 december 2025 in de zaak Stichting Right to Consumer Justice en Stichting App Stores Claims ([C-34/24](#))

↘ In 2018 lanceerde de Italiaanse groep Enel de JuicePass-app, waarmee bestuurders laadpalen voor hun elektrische voertuigen kunnen zoeken en reserveren. Om het gemakkelijker te maken om de app rechtstreeks vanuit het infotainmentsysteem van de auto te gebruiken, heeft Enel Google verzocht de app compatibel te maken met Android Auto, zijn systeem voor verbonden rijden. Google heeft echter geweigerd zijn platform aan te passen om de interoperabiliteit te verzekeren, wat ertoe heeft geleid dat de Italiaanse mededingingsautoriteit Google een geldboete van meer dan 100 miljoen EUR heeft opgelegd wegens misbruik van machtspositie. Google heeft dat besluit aangevochten bij de hoogste bestuursrechter van Italië, die het Hof van Justitie om een prejudiciële beslissing heeft verzocht. Het Hof heeft geoordeeld dat wanneer een onderneming met een machtspositie een digitaal platform heeft ontwikkeld maar weigert om daar toegang toe te geven, door dit platform niet interoperabel te maken met een door een derde onderneming ontwikkelde app, deze praktijk misbruik van machtspositie kan opleveren, ook al is dat platform niet onontbeerlijk voor de commerciële exploitatie van die app. Van een dergelijk misbruik kan namelijk sprake zijn wanneer het platform is ontwikkeld om door derde ondernemingen gebruikt te kunnen worden, en het de app voor consumenten aantrekkelijker kan maken. De weigering kan echter gerechtvaardigd zijn indien de interoperabiliteit de veiligheid of de integriteit van het platform in gevaar zou brengen, of indien het om andere technische redenen onmogelijk is om die interoperabiliteit te verzekeren. Indien dat niet het geval is, is de onderneming met een machtspositie verplicht een template te ontwikkelen om deze interoperabiliteit te verzekeren, binnen een daarvoor noodzakelijke redelijke termijn, en, in voorkomend geval, tegen een passende financiële tegenprestatie.

Arrest van 25 februari 2025 in de zaak Alphabet e.a. ([C-233/23](#))

✎ In 2015 heeft de Belgische voetbalclub RFC Seraing met de Maltese vennootschap Doyen Sports overeenkomsten gesloten die haar de mogelijkheid boden haar spelers te financieren in ruil voor een deel van de economische rechten op deze spelers. De FIFA was van mening dat deze overeenkomsten in strijd waren met haar regels die een verbod inhouden voor derden om economische rechten te bezitten, en heeft de club sancties opgelegd. Deze sancties zijn bevestigd door het Hof van Arbitrage voor Sport (CAS) en vervolgens door de hoogste rechterlijke instantie van Zwitserland. RFC Seraing heeft deze regels vervolgens aangevochten voor de Belgische rechter. Naar aanleiding van een prejudiciële vraag heeft het Hof geoordeeld dat het Unierecht wordt geschonden wanneer nationale rechters worden verhinderd een arbitraal vonnis te toetsen dat is gewezen in het kader van een door een internationale sportfederatie opgelegde arbitrage. Vonnissen van het CAS moeten aan een doeltreffende rechterlijke toetsing kunnen worden onderworpen. Deze toetsing moet het met name mogelijk maken om na te gaan of deze vonnissen verenigbaar zijn met de openbare orde van de Unie, met inbegrip van de regels van het mededingingsrecht van de Unie en de fundamentele vrijheden van de interne markt, alsook om voorlopige maatregelen te verkrijgen en, indien nodig, om te verzoeken om een prejudiciële beslissing. Een nationale rechter moet dus elke nationale regeling of regeling van een sportbond die een dergelijke toetsing verhindert, buiten toepassing laten, teneinde de bescherming van sporters en clubs te waarborgen wanneer een beslissing in strijd is met het Unierecht, met name op het gebied van mededinging of vrij verkeer.

 Arrest van 1 augustus 2025 in de zaak Royal Football Club Seraing ([C-600/23](#))

✎ Het Gerecht heeft in grote lijnen het besluit bevestigd waarbij de Commissie had vastgesteld dat zeven grote investeringsbanken tussen 2007 en 2011 hadden deelgenomen aan een kartel in de sector van Europese staatsobligaties, door gevoelige informatie uit te wisselen en praktijken toe te passen die ertoe strekten ongerechtvaardigde voordelen te verkrijgen op de primaire en de secundaire markt. De Commissie had 371 miljoen EUR aan geldboeten opgelegd aan Nomura, UBS en UniCredit, terwijl Bank of America, Natixis en NatWest wegens verjaring of op grond van de clementieregeling niet waren beboet. Portigon kreeg een geldboete van 0 EUR omdat haar netto-omzet negatief was. Zes van deze banken hebben beroep ingesteld bij het Gerecht, dat heeft vastgesteld dat er sprake was van één enkele voortdurende inbreuk en dat de banken aansprakelijk waren voor de handelingen van hun traders. Het heeft de aan Nomura en UniCredit opgelegde geldboeten wel lichtjes verlaagd, respectievelijk omdat de Commissie een rekenfout had gemaakt en omdat zij de periode had overschat waarin het mededingingsversturende gedrag had plaatsgevonden. Het heeft ten slotte erkend dat de Commissie er een gewettigd belang bij had om ook ten aanzien van Bank of America en Natixis een inbreuk vast te stellen, ook al kregen zij geen geldboete opgelegd, aangezien de identificatie van deze banken had bijgedragen tot een beter inzicht in de omvang van de collusie.

 Arrest van 26 maart 2025 in de zaken UBS Group en UBS/Commissie, Natixis/Commissie, UniCredit en UniCredit Bank/Commissie, Nomura International en Nomura Holdings/Commissie, Bank of America en Bank of America Corporation/Commissie en Portigon/Commissie (Europese staatsobligaties) ([T-441/21](#), [T-449/21](#), [T-453/21](#), [T-455/21](#), [T-456/21](#), [T-462/21](#))

Justitiële samenwerking

De ruimte van vrijheid, veiligheid en recht omvat maatregelen om de justitiële samenwerking tussen de lidstaten te bevorderen. Die samenwerking berust op de wederzijdse erkenning van rechterlijke uitspraken en beslissingen en beoogt de nationale wetgevingen te harmoniseren teneinde grensoverschrijdende criminaliteit te bestrijden en tegelijkertijd de rechten van slachtoffers, verdachten en gedetineerden binnen de Unie te waarborgen.

↘ Een voormalige leidster van de ETA, die in Frankrijk reeds was veroordeeld tot twintig jaar gevangenisstraf wegens terroristische activiteiten, wordt in Spanje vervolgd voor dezelfde, in 1997 gepleegde aanslag. Hierdoor zou haar totale straf kunnen oplopen tot minstens vijftig jaar, zonder wettelijke bovengrens. Het Hof, dat door een Spaanse rechter werd geraadpleegd over de toepassing van het beginsel ne bis in idem, heeft eraan herinnerd dat een persoon in de Unie niet tweemaal voor dezelfde feiten kan worden vervolgd, zelfs niet wanneer de juridische kwalificatie van lidstaat tot lidstaat verschilt. Het is aan de Spaanse rechter om na te gaan of de in Frankrijk berechte feiten materieel dezelfde zijn als die waarvoor de betrokkene in Spanje wordt vervolgd.

 Arrest van 11 september 2025 in de zaak MSIG ([C-802/23](#))

Privacy

De Europese Unie beschikt over een uitvoerige regeling op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens. Bij het verwerken en bewaren van dergelijke gegevens moet worden voldaan aan de in die regeling vastgestelde voorwaarden. Zo mogen persoonsgegevens slechts worden verwerkt of bewaard voor zover dat strikt noodzakelijk is en mag daarbij geen onevenredige inbreuk op het recht op privéleven worden gemaakt.

↘ Een vrouw ontdekte dat op de Roemeense website www.publi24.ro een valse advertentie was geplaatst waarin werd beweerd dat zij seksuele diensten aanbood. De advertentie bevatte foto's van haar alsook haar telefoonnummer, die zonder haar toestemming waren gebruikt. Russmedia Digital, de exploitant van de website, heeft de advertentie binnen een uur verwijderd, maar deze was reeds gekopieerd naar andere websites. De vrouw verkreeg in eerste aanleg een schadevergoeding, maar de onderneming werd vervolgens in beroep vrijgesproken op grond van de overweging dat zij slechts een hostingprovider was. De vrouw heeft de zaak dan aanhangig gemaakt bij het hof van beroep van Cluj, dat de zaak heeft voorgelegd aan het Hof van Justitie om duidelijkheid te verkrijgen over de verplichtingen die krachtens de algemene verordening gegevensbescherming (AVG) op exploitanten van een onlinemarktplaats rusten. Het Hof heeft geoordeeld dat exploitanten van een onlinemarktplaats verantwoordelijk zijn voor de verwerking van persoonsgegevens in de advertenties die op hun platform worden gepubliceerd. Volgens het Hof moeten zij vóór de publicatie ervan nagaan welke advertenties gevoelige gegevens bevatten, de identiteit of expliciete toestemming van de betrokkene verifiëren en bij gebrek aan een dergelijke toestemming de publicatie van de advertentie weigeren. Het Hof heeft ook verduidelijkt dat exploitanten technische maatregelen moeten nemen om te voorkomen dat gevoelige advertenties illegaal worden gekopieerd naar andere websites en dat zij zich niet kunnen beroepen op de vrijstelling van aansprakelijkheid waarin de richtlijn inzake elektronische handel voorziet, om zich aan de door de AVG opgelegde verplichtingen te onttrekken.

Arrest van 2 december 2025 in de zaak Russmedia Digital en Inform Media Press ([C-492/23](#))

↘ Een vereniging heeft bij de Franse autoriteit voor de bescherming van persoonsgegevens bezwaar gemaakt tegen de verplichting voor klanten van SNCF Connect om bij een onlineaankoop „De heer” of „Mevrouw” aan te vinken omdat zij van mening was dat het verzamelen van de genderidentiteit in het licht van de algemene verordening gegevensbescherming (AVG) niet noodzakelijk was. Het Hof van Justitie heeft eraan herinnerd dat alleen strikt noodzakelijke gegevens mogen worden verzameld en dat de verwerking alleen rechtmatig is indien zij noodzakelijk is voor de uitvoering van een overeenkomst of berust op een duidelijk kenbaar gemaakt gerechtvaardigd belang. Ten slotte heeft het Hof verduidelijkt dat de verwerking niet kan steunen op een gerechtvaardigd belang indien dit belang niet vooraf werd vermeld, indien de verwerking verder gaat dan wat strikt noodzakelijk is of indien zij de grondrechten kan schenden, met name op het gebied van discriminatie op grond van geslacht. Het verzamelen van gegevens met betrekking tot de aanspreektitel van klanten is niet objectief onontbeerlijk, met name wanneer deze verzameling van gegevens tot doel heeft commerciële communicatie te personaliseren.

Arrest van 9 januari 2025 in de zaak Mousse ([C-394/23](#))

↘ Een Oostenrijkse vrouw kreeg geen overeenkomst voor telefonie van 10 EUR per maand nadat een particulier bedrijf op volledig geautomatiseerde wijze had geoordeeld dat zij niet kredietwaardig was. De Oostenrijkse rechter heeft vastgesteld dat dit bedrijf de algemene verordening gegevensbescherming (AVG) niet had nageleefd, omdat het niet had uitgelegd hoe de beslissing tot stand was gekomen. Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat de betrokkene recht heeft op een begrijpelijke uitleg wanneer haar persoonsgegevens worden verwerkt: er moet worden aangegeven welke gegevens zijn gebruikt en hoe deze gegevens het resultaat hebben beïnvloed. Dat kan eventueel door te verduidelijken wat er zou zijn veranderd indien bepaalde gegevens anders waren geweest. Het bedrijf kan zich niet verschuilen achter het zakengeheim om de mededeling van deze informatie te weigeren: indien een dergelijk geheim wordt ingeroepen, is het aan de rechter of de toezichthoudende autoriteit om te beslissen in hoeverre toegang kan worden verleend.

 Arrest van 27 februari 2025 in de zaak Dun & Bradstreet Austria ([C-203/22](#))

↘ Philippe Latombe, een Frans staatsburger, heeft verzocht om nietigverklaring van het besluit van de Europese Commissie waarbij de doorgifte van persoonsgegevens vanuit de Europese Unie naar de Verenigde Staten wordt toegestaan. Volgens hem biedt het Amerikaanse systeem niet voldoende bescherming, met name omdat de „Data Protection Review Court” (DPRC) geen onafhankelijk gerecht is en omdat de Amerikaanse inlichtingendiensten massaal gegevens verzamelen. Het Gerecht heeft het beroep verworpen. Het heeft geoordeeld dat de Verenigde Staten hun wettelijk kader op het gebied van gegevensbescherming sinds de vaststelling van het nieuwe presidentiële decreet van 2022 hebben versterkt en dat de DPRC voldoende waarborgen van onafhankelijkheid biedt. Rechters kunnen immers uitsluitend om gegronde redenen worden ontslagen, en de inlichtingendiensten mogen hun werk niet beïnvloeden. Het Gerecht heeft eveneens geoordeeld dat de bulksgewijze verzameling van gegevens niet in strijd is met het Unierecht, aangezien de DPRC achteraf een rechterlijke toetsing uitoefent. Bovendien moet de Europese Commissie voortdurend toezicht blijven uitoefenen op de naleving van dit kader en kan zij het besluit opschorten indien de door het Amerikaanse systeem geboden bescherming afneemt.

 Arrest van 3 september 2025 in de zaak Latombe/Commissie ([T-553/23](#))

↘ Het Gerecht heeft de Europese Commissie veroordeeld tot betaling van een schadevergoeding van 400 EUR aan een Duits staatsburger wiens persoonsgegevens waren doorgegeven aan de Verenigde Staten toen hij zich op de website van de Conferentie over de toekomst van Europa inschreef voor een evenement. Toen de betrokkene gebruikmaakte van de optie „aanmelden met Facebook” op EU Login, werd zijn IP-adres doorgegeven aan Meta Platforms zonder dat hem adequate waarborgen werden geboden en zonder dat er op dat moment een adequaatheidsbesluit van kracht was. Het Gerecht heeft geoordeeld dat deze doorgifte moest worden toegerekend aan de Commissie, die geen van de in het Unierecht vastgestelde voorwaarden voor de doorgifte van gegevens aan een derde land in acht had genomen. Het Gerecht heeft erkend dat er sprake was van een voldoende gekwalificeerde schending van een rechtsregel die particulieren rechten toekent, alsook van immateriële schade wegens de onzekerheid over de verwerking van de gegevens, waardoor de Unie niet-contractueel aansprakelijk is.

 Arrest van 8 januari 2025 in de zaak Bindl/Commissie ([T-354/22](#))

De Europese Unie zet zich in voor de bescherming en de verbetering van de kwaliteit van het milieu en voor de bescherming van de volksgezondheid. Indien het Hof van Justitie een schending van het Unierecht vaststelt, moet de betrokken lidstaat zo spoedig mogelijk aan het arrest voldoen. Indien de Commissie van mening is dat de lidstaat niet aan het arrest heeft voldaan, kan zij een nieuw beroep instellen en financiële sancties eisen.

↘ Griekenland is veroordeeld omdat het geen uitvoering heeft gegeven aan een arrest van 2014 waarbij het werd gelast een einde te maken aan het gebruik van een stortplaats in het maritiem nationaal park van Zakynthos, een beschermde habitat van de zeeschildpad *Caretta caretta*. Ondanks contacten met de Commissie tussen 2014 en 2023 is de stortplaats niet gesloten of aangepast overeenkomstig de Europese richtlijnen inzake afval, en is er tot eind 2017 afval naartoe gebracht. Gezien deze aanhoudende niet-nakoming heeft het Hof Griekenland een dwangsom opgelegd van 12 500 EUR per dag vertraging totdat het arrest volledig wordt uitgevoerd, alsmede een forfaitair bedrag van 5,5 miljoen EUR vanwege de ernst en de duur van de inbreuk, de risico's voor de gezondheid en het milieu, en de herhaalde niet-nakomingen van Griekenland op het gebied van afvalbeheer.

Arrest van 9 oktober 2025 in de zaak Commissie/Griekenland (Uitvoering van het arrest betreffende de stortplaats op Zakynthos) ([C-368/24](#))

↘ Italië is opnieuw voor het Hof gedaagd wegens het slechte beheer van zijn stedelijk afvalwater. Meer dan twintig jaar na het verstrijken van de in de toepasselijke Europese richtlijn vastgestelde termijnen en bijna tien jaar na een eerste arrest van 2014 bleven meerdere Italiaanse agglomeraties afvalwater lozen zonder dat dit werd opgevangen en behandeld. Het Hof had destijds al tekortkomingen vastgesteld in verband met 41 agglomeraties. Ondanks verbeteringen voldeden vijf van deze agglomeraties, met name in Sicilië en de regio Valle d'Aosta, nog altijd niet aan de regels. Bij vier van deze agglomeraties waren de tekortkomingen nog steeds niet verholpen ten tijde van de terechtzitting van november 2024. Gezien deze situatie heeft de Europese Commissie de zaak aanhangig gemaakt bij het Hof met het oog op de oplegging van financiële sancties. Het Hof heeft vastgesteld dat Italië het arrest van 2014 niet binnen de gestelde termijnen heeft uitgevoerd, en heeft geoordeeld dat deze langdurige niet-nakoming ernstige schade toebrengt aan het milieu, met name omdat de betrokken lozingen plaatsvonden in kwetsbare gebieden. Het heeft Italië dan ook veroordeeld tot betaling van een forfaitaire som van 10 miljoen EUR en een dwangsom van meer dan 13 miljoen EUR per halfjaar vertraging bij de uitvoering van de maatregelen die nodig zijn om volledig gevolg te geven aan het arrest. Daarbij heeft het rekening gehouden met de ernst van de inbreuk, de uitzonderlijk lange duur ervan en de financiële draagkracht van deze lidstaat.

Arrest van 27 maart 2025 in de zaak Commissie/Italië (Behandeling van stedelijk afvalwater) ([C-515/23](#))

↘ In Slovenië heeft het beheer van een stortplaats in de gemeente Teharje, bekend onder de naam Bukovžlak, geleid tot een nieuw geschil voor het Hof. Op deze stortplaats is jarenlang afgegraven grond gestort zonder dat de nationale autoriteiten controleerden of er ander afval aanwezig was en zonder dat zij de nodige maatregelen namen om de afvalstoffen te verwijderen waarvoor geen vergunning bestond. Daardoor was er een illegale stortplaats ontstaan. In een arrest van 2015 had het Hof vastgesteld dat deze situatie een schending vormde van het Unierecht inzake afvalbeheer. De maatregelen die nodig waren om de locatie te saneren, werden echter niet binnen de gestelde termijn uitgevoerd. Gelet op deze aanhoudende nalatigheid heeft de Europese Commissie de zaak opnieuw aanhangig gemaakt bij het Hof met het oog op de oplegging van financiële sancties. Het Hof heeft vastgesteld dat Slovenië het arrest van 2015 niet heeft uitgevoerd, ondanks de tijd waarover het beschikte. Het is van oordeel dat Slovenië de vertragingen niet kan rechtvaardigen, ook niet door zich te beroepen op de COVID-19-pandemie. Het heeft opgemerkt dat deze langdurige niet-nakoming gedurende meer dan negen jaar ernstige risico's heeft veroorzaakt voor het milieu en de menselijke gezondheid. Bijgevolg heeft het Slovenië veroordeeld tot betaling van een forfaitair bedrag van 1,2 miljoen EUR, rekening houdend met de ernst en de duur van de inbreuk en de financiële draagkracht van deze lidstaat.

Arrest van 8 mei 2025 in de zaak Commissie/Slovenië (Stortplaats te Bukovžlak) ([C-318/23](#))

↘ Oostenrijk heeft de nietigverklaring gevorderd van een gedelegeerde verordening van 2022 waarbij de Europese Commissie onder strikte voorwaarden bepaalde activiteiten in verband met fossiel gas en kernenergie heeft opgenomen in de taxonomie van duurzame investeringen. Het Gerecht heeft dit beroep verworpen en bevestigd dat de Commissie de bevoegdheden die haar door de Uniewetgever zijn verleend, niet heeft overschreden. Het heeft geoordeeld dat de productie van kernenergie vrijwel geen broeikasgasemissies veroorzaakt en dat hernieuwbare energiebronnen nog niet toereikend zijn om op betrouwbare wijze te voorzien in de volledige elektriciteitsbehoefte. Het Gerecht was ook van oordeel dat de Commissie voldoende rekening heeft gehouden met de risico's die verbonden zijn aan kernenergie, zonder dat zij een beschermingsniveau hoeft te eisen dat verder gaat dan de bestaande normen. De opneming van fossiel gas in de taxonomie van duurzame investeringen is volgens het Gerecht verenigbaar met het Unierecht, aangezien zij gebaseerd is op een geleidelijke vermindering van de broeikasgasemissies, terwijl tegelijkertijd de zekerheid van de energievoorziening wordt gewaarborgd.

Arrest van 10 september 2025 in de zaak Oostenrijk/Commissie ([T-625/22](#))

↘ Spanje en meerdere organisaties van vissers uit Galicië en Asturië hebben beroep ingesteld tegen een verordening van de Europese Commissie tot vaststelling van diepzeevisserijgebieden waar kwetsbare mariene ecosystemen voorkomen of waarschijnlijk zullen voorkomen en waar visserij met bodemvistuig verboden is. Het Gerecht heeft hun beroepen verworpen en bevestigd dat de vaststelling van deze gebieden berust op betrouwbare wetenschappelijke criteria die zijn gebaseerd op de bewezen of waarschijnlijke aanwezigheid van beschermde soorten en op de kenmerken van de ecosystemen. De Commissie was niet verplicht om de impact van elk type vistuig, noch de economische gevolgen van deze maatregelen te beoordelen. Het Gerecht heeft eveneens geoordeeld dat de Commissie haar beoordelingsmarge niet heeft overschreden door gebruik te maken van een bepaalde methodologie, die is gebaseerd op adviezen van de Internationale Raad voor het onderzoek van de zee. Ten slotte heeft het Gerecht de argumenten verworpen die waren gebaseerd op een vermeende schending van de regels van het gemeenschappelijk visserijbeleid of het evenredigheidsbeginsel. Daarbij heeft het opgemerkt dat het verbod niet op alle vormen van bodemvisserij betrekking heeft en dat niet is aangetoond dat bepaalde passieve vistuigen geen schadelijke effecten zouden hebben op deze kwetsbare ecosystemen.

Arrest van 11 juni 2025 in de zaken Spanje/Commissie en Madre Querida e.a./Commissie ([T-781/22](#), [T-681/22](#))

De Europese Unie speelt een sleutelrol in de ontwikkeling van de informatiemaatschappij, waarbij zij ernaar streeft een gunstig klimaat voor innovatie en concurrentiekracht te creëren, en tegelijkertijd de rechten van de consument te beschermen en rechtszekerheid te bieden. Zij garandeert eerlijke en open digitale markten en neemt belemmeringen voor grensoverschrijdende onlinediensten binnen de interne markt weg teneinde het vrije verkeer van die diensten te waarborgen.

↘ In april 2023 heeft de Europese Commissie de onlinewinkel Zalando aangemerkt als een „zeer groot onlineplatform” in de zin van de digitaal dienstenverordening, aangezien meer dan 83 miljoen mensen maandelijks gebruikmaken van zijn diensten, een aantal dat de in de verordening vastgestelde drempel van 45 miljoen gebruikers ruimschoots overschrijdt. Zalando heeft deze kwalificatie betwist, maar het Gerecht heeft haar beroep verworpen. Het heeft bevestigd dat Zalando weliswaar op basis van de eigen rechtstreekse verkoopactiviteiten („Zalando Retail”) niet kan worden aangemerkt als een onlineplatform, maar dat het wel degelijk tot deze categorie behoort aangezien het via zijn „Partner Programm” derde verkopers host. De Commissie mocht ervan uitgaan dat alle gebruikers werden blootgesteld aan de informatie van derde verkopers. Het Gerecht heeft ook het betoog verworpen dat de beginselen van rechtszekerheid, gelijke behandeling en evenredigheid waren geschonden, en heeft eraan herinnerd dat voor dergelijke platforms strengere verplichtingen moeten gelden om het risico te beperken dat gevaarlijke of illegale producten worden verspreid.

Arrest van 3 september 2025 in de zaak Zalando/Commissie ([T-348/23](#))

↘ Het Gerecht heeft de besluiten nietig verklaard waarbij de Europese Commissie voor het jaar 2023 het bedrag had vastgesteld van de toezichtsvergoedingen die Facebook, Instagram en TikTok als „zeer grote onlineplatforms” in de zin van de digitaal dienstenverordening verschuldigd zijn. Het heeft geoordeeld dat de methode voor de berekening van de vergoeding, die is gebaseerd op het gemiddelde aantal maandelijks gebruikers, had moeten worden vastgelegd in een gedelegeerde handeling, en niet louter in uitvoeringsbesluiten, aangezien zij een wezenlijk element van de berekening is. Aangezien er echter geen fouten zijn gemaakt die afdoen aan de verplichting van de platforms om de vergoeding te betalen, heeft het Gerecht de gevolgen van de nietig verklaarde besluiten voorlopig gehandhaafd, totdat de Commissie een conforme methodologie en nieuwe besluiten vaststelt. Deze overgangperiode mag echter niet langer duren dan twaalf maanden nadat de arresten onherroepelijk zijn geworden.

Arrest van 10 september 2025 in de zaken Meta Platforms Ireland/Commissie en Tiktok Technology/Commissie ([T-55/24](#), [T-58/24](#))

↘ Het Gerecht heeft het beroep van Amazon verworpen dat strekte tot nietigverklaring van het besluit van de Europese Commissie waarbij het platform Amazon Store wordt aangemerkt als een „zeer groot onlineplatform” in de zin van de digitaaldienstenverordening, die strengere verplichtingen oplegt voor diensten met meer dan 45 miljoen gebruikers in de Unie. Amazon had aangevoerd dat meerdere grondrechten die worden gewaarborgd door het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie waren geschonden, waaronder de vrijheid van ondernemerschap, het recht op eigendom, de gelijkheid voor de wet, de vrije meningsuiting en het recht op privéleven en op bescherming van vertrouwelijke informatie. Het Gerecht was daarentegen van oordeel dat de door de digitaaldienstenverordening opgelegde verplichtingen weliswaar kosten met zich mee kunnen brengen en een impact kunnen hebben op de organisatie van het platform, maar dat deze verplichtingen bij wet zijn ingesteld, evenredig zijn en gerechtvaardigd zijn door de doelstelling van algemeen belang om de systeemrisico’s in verband met zeer grote platforms, met name de verspreiding van illegale inhoud, te voorkomen en om de consumenten te beschermen. Het Gerecht kwam tot de slotsom dat de bestreden maatregelen, zoals de verplichting om voor elk van de aanbevelingssystemen een optie aan te bieden die niet gebaseerd is op profilering, een openbaar reclameregister op te stellen en onderzoekers toegang tot de informatie te verlenen, geen afbreuk doen aan de wezenlijke inhoud van de ingeroepen rechten en gepaard gaan met strenge waarborgen op het gebied van vertrouwelijkheid en veiligheid.

⚖ Arrest van 19 november 2025 in de zaak Amazon EU/Commissie ([T-367/23](#))

Toegang tot documenten

Transparantie van het openbare leven is een essentieel beginsel van de Europese Unie. Daarom kan iedere burger of rechtspersoon van de Unie in principe toegang krijgen tot documenten van de Europese instellingen.

↘ Een journaliste van de *New York Times* heeft de Europese Commissie verzocht om toegang tot de berichten die zijn uitgewisseld tussen voorzitter Ursula von der Leyen en de CEO van Pfizer, omdat zij van mening was dat deze berichten waren gebruikt tijdens de onderhandelingen over de aankoop van COVID-19-vaccins. De Commissie heeft het verzoek afgewezen met het argument dat zij niet in het bezit was van deze berichten. Het Gerecht heeft echter vastgesteld dat de verstrekte uitleg vaag en inconsistent was en dat de Commissie niet duidelijk had aangegeven waar en hoe zij naar deze documenten had gezocht, noch of de berichten waren verwijderd of verloren waren gegaan. Bovendien had de journaliste geloofwaardige aanwijzingen verstrekt dat dergelijke berichten zeer waarschijnlijk waren uitgewisseld. Het Gerecht heeft geoordeeld dat een Europese instelling niet zonder meer kan ontkennen dat zij documenten bezit zonder daarvoor serieuze bewijzen aan te dragen, vooral niet wanneer het gaat om zulke belangrijke openbare beslissingen. Het heeft het besluit van de Commissie tot weigering van de toegang tot de documenten dan ook nietig verklaard.

 Arrest van 14 mei 2025 in de zaak Stevi en The New York Times/Commissie ([T-36/23](#))

De directie Onderzoek en Documentatie biedt juristen als onderdeel van haar Verzameling samenvattingen een „[Selectie van belangrijke arresten](#)” en een „[Maandelijks bulletin van de rechtspraak](#)” van het Hof van Justitie en het Gerecht aan.

3

Een administratie
ten dienste van de
rechtspleging

A. Inleiding door de griffier

Alfredo Calot Escobar
Griffier van het Hof van Justitie

Het jaar 2025 was een belangrijke mijlpaal in de ontwikkeling van onze instelling: het was een ambitieus jaar, bedoeld om de fundamenten waarop de instelling is gebouwd, te versterken en haar tegelijkertijd voor te bereiden op de toekomst.

In een tijdperk waarin nieuwe technologieën hun opwachting maken, de arbeidsmarkt onderhevig is aan herstructureringen, en de verwachtingen ten aanzien van de Unie hooggespannen zijn, is het belangrijk om even stil te staan bij de waarden die ten grondslag liggen aan de werking van het Hof: een kwaliteitsvolle en snelle rechtsgang, nabijheid tot de burger, taalkundige en culturele verscheidenheid en een optimaal beheer van de middelen die aan het Hof worden toevertrouwd. Deze waarden moeten in stand worden gehouden, en net daarom heeft het Hof verschillende strategische projecten uitgevoerd om het hoofd te kunnen bieden aan de evoluties die ons te wachten staan.

Wat de gerechtelijke werkzaamheden betreft, was 2025 het eerste volledige jaar **sinds de prejudiciële verwijzingen gedeeltelijk zijn overgeheveld van het Hof van Justitie naar het Gerecht**. Dankzij een grondige voorbereiding konden de diensten van de instelling deze hervorming vlot en probleemloos doorvoeren. Zo hebben zij laten zien dat zij over een sterk aanpassingsvermogen beschikken en de twee rechterlijke instanties kunnen ondersteunen bij hun nieuwe uitdagingen. Een eerste balans van de hervorming is erg positief, want alle doelstellingen zijn bereikt: dankzij de bevoegdheidsoverdracht kunnen zaken beter worden behandeld en kunnen de voordelen van de structurele hervorming van het Hof van Justitie van de Europese Unie volledig worden benut. Dit komt iedereen ten goede. Nieuwe regels in verband met de publicatie van opmerkingen in prejudiciële procedures zijn eveneens met succes ingevoerd en zij zorgen voor een beter inzicht in het prejudicieel mechanisme en de juridische vraagstukken die in het kader daarvan worden opgeworpen.

Een van de prioriteiten van dit jaar was ook om **het Hof dichter bij de burger te brengen**. De IT- en communicatiediensten van de instelling hebben in nauwe samenwerking en met onafgebroken inzet de nieuwe website van het Hof ontwikkeld, met een volledig vernieuwde zoekmachine en een verbeterd systeem voor de

online-uitzending van terechtzittingen. Tegelijkertijd is het aanbod aan communicatiekanalen uitgebreid, onder meer met de lancering van Curia Web TV, een modern en educatief platform met aantrekkelijke audiovisuele formats dat een beter inzicht biedt in de gerechtelijke werkzaamheden. Met andere woorden, de instelling beschikt nu niet alleen over een beter leesbare en gebruiksvriendelijkere website, maar heeft, dankzij een versterkte aanwezigheid op sociale netwerken, haar externe communicatie met het grote publiek en de jongere generaties gemoderniseerd en aantrekkelijker gemaakt.

Aantrekkelijkheid vormde bovendien de rode draad in het **personeelsbeleid** van het Hof. De instelling heeft tal van initiatieven genomen om beter kandidaten uit alle lidstaten en met diverse achtergronden aan te trekken en heeft daarbij alles in het werk gesteld om de aanwervingsprocedures aantrekkelijker, inclusiever en transparanter te maken, teneinde het aantal kandidaten voor een functie bij het Hof te vergroten. Sommige maatregelen waren rechtstreeks gericht op de verbetering van de stagevoorwaarden, zodat de regeling voor stagiairs gelijke toegang garandeert voor alle jonge afgestudeerden die de instelling willen leren kennen. Andere maatregelen bestonden uit intensievere bewustmakingsacties in de lidstaten waarvan de nationaliteiten minder goed vertegenwoordigd zijn bij de instelling. Op deze manier zet het Hof zich voortdurend in om de culturele en taalkundige verscheidenheid van zijn personeel te versterken. Ten slotte heeft het Hof dankzij verschillende initiatieven zijn toegankelijkheids- en inclusiebeleid versterkt, zodat mensen met een handicap duurzaam bij de instelling kunnen werken en het beleid op dit gebied steeds ambitieuzer wordt.

Het Hof is trouw gebleven aan zijn innovatiegeest en heeft belangrijke technologische stappen gezet, waarbij het **op artificiële intelligentie gebaseerde instrumenten** verder heeft geïntegreerd en ontwikkeld, en tegelijkertijd een ethisch kader heeft uitgewerkt dat volledig is afgestemd op zijn rechterlijke taak. Het Hof heeft verschillende stappen gezet om het gebruik van veelbelovende AI-tools te vergemakkelijken, gaande van een ethisch handvest voor de integratie van die tools tot de uitwerking van specifieke richtsnoeren voor het gebruik ervan. Gezien de beperkingen en risico's ervan, vereisen deze tools een grondige kennis en blijft menselijk toezicht essentieel. Daarom heeft het Hof vastberaden maar voorzichtig vooruitgang geboekt, onder meer door het opleidingsaanbod voor zijn personeel uit te breiden en hen zo te ondersteunen bij de invoering van deze nieuwe tools.

Sterke waarden, duidelijke ambities en een voortdurend hernieuwde inzet voor de kwaliteit van de Europese rechtspleging: dat was het jaar 2025 in een notendop, een jaar waar de diensten van de instelling met trots op mogen terugkijken.

B. Belangrijkste gebeurtenissen van het jaar

↘ 2025: een scharnierjaar voor de hervorming van het gerechtelijk bestel van de Unie

2025 was het eerste volledige jaar waarin de gedeeltelijke overdracht van de prejudiciële bevoegdheid van het Hof aan het Gerecht ten uitvoer werd gelegd. Deze overdracht was het resultaat van een lang proces. De fundamentele voor deze hervorming werden immers al gelegd in het Verdrag van Nice (2001) en later bevestigd in het kader van de hervorming van de gerechtelijke architectuur in 2015.

De hervorming had tot doel de doeltreffendheid van het gerechtelijk bestel van de Unie te verbeteren door te zorgen voor een evenwichtigere verdeling van de werklast tussen het Hof en het Gerecht. Dit werd mogelijk gemaakt door de verdubbeling van het aantal rechters bij het Gerecht, die in 2022 werd voltooid. Hierdoor beschikt het Gerecht over de capaciteit die nodig is om meer zaken te behandelen.

Om de hervorming door te voeren, moesten het Statuut en de procedureregels ingrijpend worden gewijzigd. De door het Hof voorgestelde wijzigingen van het Statuut zijn aangenomen door het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie. De Raad heeft eveneens overeenstemming bereikt over de wijzigingen van de Reglementen voor de procesvoering die naar aanleiding van de herziening van het Statuut zijn doorgevoerd om de uitvoering ervan te waarborgen.

De laatste fase van deze hervorming is op 1 oktober 2024 voltooid, toen nieuwe regels van kracht werden die de prejudiciële bevoegdheid gedeeltelijk overhevelen naar het Gerecht en de procedures bij de twee rechterlijke instanties moderniseerden. Een volledig jaar na de tenuitvoerlegging van de hervorming blijkt uit een eerste evaluatie dat het Hof en het Gerecht zich deze nieuwe werkwijze volledig eigen hebben gemaakt, tot tevredenheid van iedereen die bij prejudiciële procedures betrokken is.

Wat is een prejudiciële verwijzing?

Het Unierecht maakt deel uit van het nationale recht van elke lidstaat van de Unie. Hieruit volgt dat het Unierecht kan worden ingeroepen voor nationale rechterlijke instanties, die het Unierecht rechtstreeks toepassen.

Indien er in een zaak twijfel bestaat over de manier waarop het Unierecht moet worden uitgelegd, kunnen of moeten de nationale rechters in bepaalde gevallen vragen stellen aan het Hof of, indien de zaak betrekking heeft op bepaalde specifieke aangelegenheden, aan het Gerecht. Zo kunnen zij opheldering krijgen over de betekenis van een bepaling van het Unierecht, of over de geldigheid daarvan. Op die manier kunnen zij het Unierecht op een correcte en coherente manier toepassen.

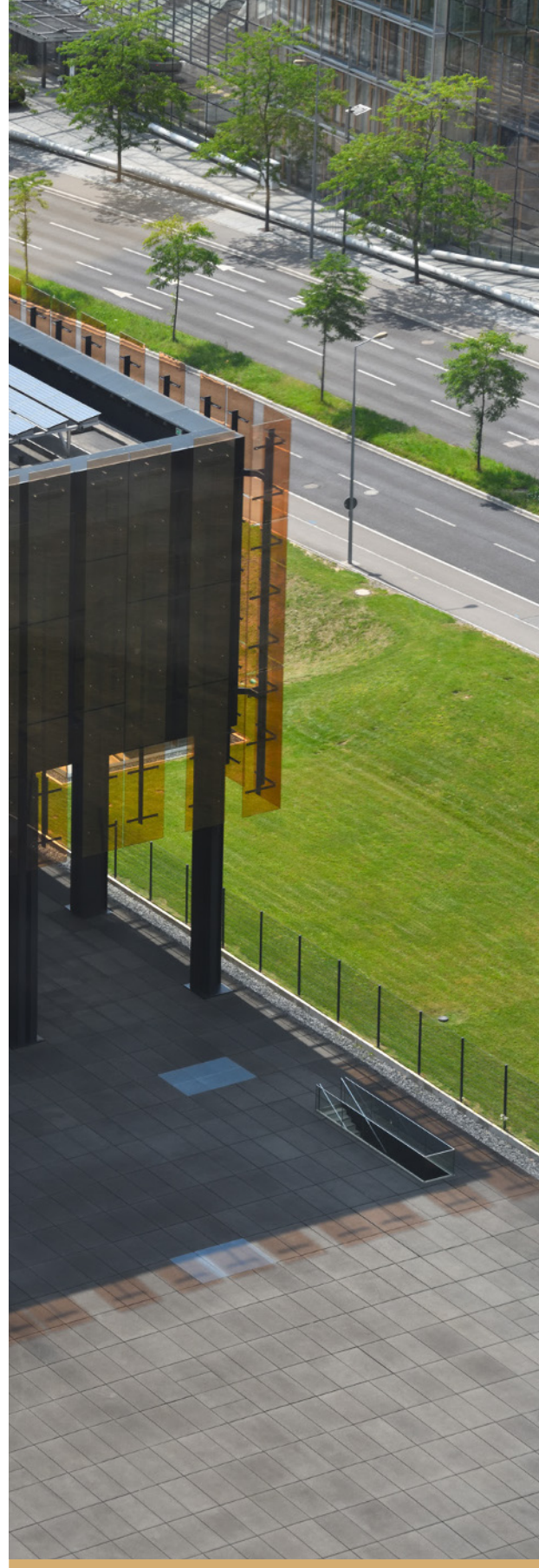
Bevoegdheid van het Gerecht op het gebied van prejudiciële verwijzingen

Het Gerecht is voortaan bevoegd om kennis te nemen van de verzoeken om een prejudiciële beslissing die betrekking hebben op specifieke, duidelijk afgebakende gebieden, die voldoende losstaan van andere gebieden en waarvoor reeds een omvangrijke rechtspraak van het Hof bestaat. Deze hervorming vermindert de werklast van het Hof aanzienlijk door de bevoegdheid voor prejudiciële verwijzingen die betrekking hebben op zes specifieke aangelegenheden – namelijk 1) het gemeenschappelijk btw-stelsel, 2) accijnzen, 3) het douanewetboek, 4) de tariefindeling van goederen, 5) de compensatie voor en bijstand aan passagiers bij instapweigering of bij vertraging of annulering, en 6) het systeem voor de handel in broekasgasemissierechten – over te dragen aan het Gerecht.

Eenloketsysteem: een efficiënte procedure

De hervorming heeft niets veranderd aan de procedure voor het indienen van verzoeken om een prejudiciële beslissing: alle verzoeken worden nog steeds ingediend bij het Hof. Dankzij een „eenloketsysteem” kunnen de verzoeken die onder de bevoegdheid van het Gerecht vallen nu worden onderscheiden. De beslissing of een zaak bij het Hof wordt behandeld of wordt overgedragen aan het Gerecht, wordt genomen door de president van het Hof, na raadpleging van de vicepresident en de eerste advocaat-generaal, of door het Hof in algemene vergadering.

Bij het Gerecht zijn thans twee gespecialiseerde kamers, die in beginsel uit vijf rechters bestaan, bevoegd om kennis te nemen van deze zaken. Voorts zijn bepaalde rechters van het Gerecht aangewezen om de functie van advocaat-generaal bij het Gerecht te bekleden om een procedure te waarborgen die vergelijkbaar is met die bij het Hof.

Beroep en heroverweging

De beslissingen van het Gerecht kunnen, gezien de aard van prejudiciële procedures, niet worden aangevochten bij het Hof. Wel bestaat er een heroverwegingsmechanisme waarbij de eerste advocaat-generaal van het Hof binnen een maand na de uitspraak van het Gerecht aan het Hof kan voorstellen om een beslissing van het Gerecht te heroverwegen indien er een ernstig risico bestaat dat de eenheid of de samenhang van het recht van de Unie wordt aangetast.

Balans na een jaar

Sinds de hervorming in werking is getreden, zijn al bijna honderd prejudiciële zaken via het nieuwe eenloketsysteem behandeld. Bijna 85 % daarvan is doorgezonden naar het Gerecht, aangezien de desbetreffende zaken uitsluitend betrekking hadden op de zes vastgestelde bevoegdheidsdomeinen.

Bij het Gerecht aanhangig gemaakte prejudiciële zaken – Voorwerp van het beroep		
	2024	2025
Gemeenschappelijk btw-stelsel	8	24
Accijnzen	6	7
Douanewetboek	1	8
Tariefindeling van goederen	1	7
Compensatie voor en bijstand aan passagiers (instapweigering, vertraging of annulering)	3	18
Systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten	-	1
Totaal	19	65

In 2025 heeft het Gerecht de eerste zaken behandeld die in het kader van de nieuwe regeling zijn doorgezonden. Zestien zaken zijn afgesloten zonder dat het nodig werd geacht een terechtzitting te houden of een conclusie te vragen. De meerderheid – elf zaken – is afgedaan bij beschikking. Vijf zaken zijn afgedaan bij arrest. De behandelingstermijnen waren bijzonder kort: gemiddeld 10,9 maanden voor de bij arrest afgedane zaken, vanaf de indiening in het eenloketsysteem tot de definitieve beslissing (gemiddeld 6,2 maanden als rekening wordt gehouden met de zaken die bij arrest of bij beschikking zijn afgedaan).

De regeling is dus doeltreffend en uit de eerste resultaten blijkt dat de hervorming haar doelstellingen bereikt: zaken worden sneller behandeld en de werklast is evenwichtiger verdeeld tussen de rechterlijke instanties van de Unie, wat zowel de burgers als de bedrijven van de Unie ten goede komt.

Wenst u meer informatie?

Om juristen en met name nationale rechters een beter inzicht te verschaffen in de werking van het eenloketsysteem en de criteria voor de verdeling van de bevoegdheden, heeft de instelling een [document](#) gepubliceerd over de nieuwe regels in verband met de gedeeltelijke overdracht van de prejudiciële bevoegdheid aan het Gerecht. Dit document is beschikbaar op de website van het Hof en bevat een overzicht van de verzoeken die in het eerste jaar na de inwerkingtreding van de hervorming zijn ingediend. Het vermeldt voor elk verzoek of het is doorgezonden naar het Gerecht of is behandeld door het Hof, met de bijbehorende motivering.

Verdeling van de bevoegdheden tussen het Hof van Justitie en het Gerecht

 [Bekijk de video](#)

↳ Transparantie in de Europese rechtspraak

Het jaar 2025 vormt een belangrijk kantelpunt in het communicatiebeleid van het Hof. Gedreven door de technologische vooruitgang en de wil om de Europese rechtspraak begrijpelijker te maken en dichterbij de burger te brengen, heeft de instelling meerdere initiatieven uitgewerkt om haar communicatiekanalen te moderniseren en ervoor te zorgen dat het grote publiek haar opdracht en werkzaamheden beter begrijpt.

Nieuwe sociale netwerken om dichterbij de burger te komen

Sociale netwerken maken tegenwoordig deel uit van het dagelijkse leven van de burger en vormen voor velen, met name de jongere generaties, een belangrijke bron van informatie. Het Hof wil inspelen op die behoefte door de burger gemakkelijk toegang te geven tot betrouwbare informatie over zijn activiteiten. Daarom heeft het in 2025 zijn aanwezigheid op sociale netwerken uitgebreid met accounts op vier nieuwe platforms: Bluesky, Threads, WhatsApp en Instagram.

Deze nieuwe kanalen vormen een aanvulling op de aanwezigheid van het Hof op LinkedIn, X, YouTube en Mastodon. Zo bereikt het Hof nieuwe doelgroepen en kan het rechtstreeks met hen communiceren over zijn activiteiten en zijn rol bij de bescherming van de burgerrechten en de bevordering van democratische waarden in Europa.

Dankzij dit nieuwe aanbod aan kanalen beschikt het publiek altijd en overal over heldere informatie over de gerechtelijke actualiteit van het Hof. Dat aanbod zal overigens begin 2026 nog worden uitgebreid met het innovatieve audiovisuele platform Curia Web TV.

Terechtings van het Hof: heel Europa kijkt mee

Een belangrijk onderdeel van de procedure zijn de terechtings van het Hof en het Gerecht, die in Luxemburg worden gehouden en toegankelijk zijn voor alle burgers. Met het oog op transparantie en openheid en om zijn rechtspraak toegankelijk te maken voor de 450 miljoen burgers van de Unie, die rechtstreeks worden geraakt door de beslissingen van de rechterlijke instanties van de Unie, heeft het Hof een systeem opgezet waarmee iedereen op afstand de zittingen kan volgen, zonder daarvoor naar Luxemburg te hoeven reizen.

De instelling had in april 2022 namelijk besloten om als pilotproject de pleitzittingen bij de Grote kamer en de voltallige zitting van het Hof van Justitie op haar website uitgesteld uit te zenden en zowel de uitspraak van arresten als de lezing van conclusies rechtstreeks uit te zenden. Gezien het succes van dit pilotproject is er een specifieke bepaling opgenomen in het [Reglement voor de procesvoering van het Hof om deze regeling permanent te maken](#), en om de mogelijkheid te bieden om bepaalde pleitzittingen bij kamers van vijf rechters uit te zenden indien het belang van de zaak dat rechtvaardigt. Om te zorgen voor een goed begrip van de context van de zaak en van de uitwisselingen tussen de partijen en rechters tijdens de zitting, geeft een persvoorlichter vóór elke uitzending van een pleitzitting een korte toelichting bij de zaak in een filmpje, dat eveneens beschikbaar is op de website van het Hof en op zijn sociale netwerken.

Het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht bevat voortaan ook bepalingen over de uitzending van pleitzittingen, arresten en conclusies. In februari 2025 heeft het Gerecht de voorschriften en uitvoeringsregels hiervoor vastgesteld. In mei vond de eerste live-uitzending plaats van de uitspraak van een arrest van de Grote kamer. In september volgden nog twee uitzendingen.

Deze versterking van zijn audiovisuele communicatie stelt het Hof in staat optimaal gebruik te maken van de technologische mogelijkheden die sinds de gezondheids crisis van 2020 in ijl tempo zijn ontwikkeld. Bovendien kunnen geïnteresseerden – zoals nationale rechters, advocaten, ambtenaren, hoogleraren, studenten, journalisten of andere burgers van de Unie – terechtings volgen in dezelfde omstandigheden als het publiek in de zittingszaal, ongeacht waar zij zich bevinden.

Transparanter gerechtelijk debat

In dezelfde geest van openheid heeft het Hof in 2025 de uitvoering voortgezet van zijn besluit van 2024 om na afloop van een prejudiciële zaak de schriftelijke opmerkingen van de betrokken partijen in de prejudiciële procedure (partijen voor de nationale rechter, instellingen, lidstaten, enz.), behoudens bezwaar, online te publiceren. Deze opmerkingen zijn gemakkelijk te raadplegen via de zoekmachine op de website van het Hof. Zo kan iedere geïnteresseerde kennisnemen van de standpunten die vóór het prejudiciële arrest zijn ingenomen tijdens het debat voor het Hof of het Gerecht.

Modernisering van de communicatiemiddelen voor het grote publiek

Om zijn rechtspraak toegankelijker te maken voor leken heeft het Hof een van zijn belangrijkste communicatiemiddelen, de perscommuniqués, verder gemoderniseerd. Eind 2023 zijn deze herzien om kortere en duidelijkere samenvattingen te bieden die beter aansluiten bij de verwachtingen van de media en het grote publiek. In 2025 kwam deze hervorming op volle snelheid met de publicatie van beknopte, toegankelijke en aantrekkelijk geformuleerde perscommuniqués. De meeste daarvan gaan bovendien vergezeld van een korte samenvatting om hergebruik door de media te vergemakkelijken.

Tegelijkertijd heeft het Hof een nieuw communicatiemiddel gelanceerd: korte filmpjes met debriefings die volgen op de uitspraak van de belangrijkste arresten. Daarin lichten de rechters die de zaak hebben behandeld hun beslissing op enkele minuten tijd in duidelijke en toegankelijke taal toe. Het eerste filmpje over de Italiaanse zaak [C-460/23 Kinsa](#) werd in juni uitgezonden. De president van het Hof, Koen Lenaerts, gaf toelichting in het Italiaans, de procestaal van de zaak. Het filmpje werd onmiddellijk na de uitspraak van het arrest op de Curia-website geplaatst, met ondertiteling in de 24 officiële talen van de Unie, en tegelijk via sociale netwerken verspreid. Het filmpje was een groot succes, met bijna 20 000 views op LinkedIn. In 2025 volgden zo nog eens elf debriefingfilmpjes over arresten van de Grote kamer van het Hof.

Met deze initiatieven heeft het Hof in 2025 verder gewerkt aan transparante en toegankelijke Europese rechtspraak die dichter bij de burger staat, door zijn communicatiemiddelen aan te passen aan de hedendaagse verwachtingen van het publiek.

↘ Samenwerking met de rechterlijke instanties in Europa

Het Unierecht is van toepassing in alle lidstaten en vormt zo een gedeeld rechtscorpus dat is gebaseerd op de gemeenschappelijke waarden waarop de Europese Unie is gegrondvest. Om deze rechtsgemeenschap te versterken en een uniforme uitlegging van het Unierecht te waarborgen, voert het Hof van Justitie van de Europese Unie – naast de procedures bij zijn twee instanties – reeds lange tijd een open en permanente dialoog, niet alleen met magistraten van de lidstaten (grondwettelijke hoven en hoogste rechterlijke instanties van de lidstaten of rechterlijke instanties in eerste en tweede aanleg), maar ook met justitiële netwerken en internationale rechterlijke instanties, zoals het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, waarmee het Hof goede praktijken uitwisselt om de kwaliteit van de rechtspleging te verbeteren. Deze dialoog, die in de praktijk de vorm aanneemt van conferenties en bijeenkomsten bij het Hof en in de lidstaten, was in 2025 bijzonder vruchtbaar.

„EUnited in Diversity” te Sofia

De conferentie „EUnited in Diversity” werd voor het eerst georganiseerd in 2021 in Riga (Letland) en uitgebreid tijdens de tweede editie in 2023 in Den Haag (Nederland). In de zomer van 2025 vond de derde editie te Sofia plaats onder auspiciën van het grondwettelijk hof van de Republiek Bulgarije. Bij deze tweejaarlijkse conferenties komen vertegenwoordigers van het Hof van Justitie en van de nationale grondwettelijke hoven bijeen met als doel de dialoog tussen deze rechterlijke instanties te versterken en de contacten tussen de gemeenschappelijke rechtsorde van de Europese Unie en de nationale rechtsstelsels van de lidstaten te bevorderen.

De editie van 2025 stond in het teken van de rol van grondwettelijke rechtspraak in de gemeenschappelijke rechtsorde van de Europese Unie. De grondwettelijke hoven (of rechterlijke instanties met een grondwettelijke bevoegdheid) van 21 lidstaten bespraken er het begrip „grondwettelijke rechtspraak” in het kader van de Unie. Het programma omvatte vier panels: de verdeling van de bevoegdheden tussen de Unie en de lidstaten overeenkomstig het delegatiebeginsel, de bescherming van de identiteit van de Unie in tijden van crisis, de verhouding tussen het nationale grondwettelijke recht en het Unierecht in de lidstaten, en de uitlegging en toepassing van het Unierecht om de samenhang en consistentie van de gemeenschappelijke rechtsorde te waarborgen.

Tijdens de conferentie vond ook een ontmoeting plaats tussen topfunctionarissen van de deelnemende instellingen om beste praktijken uit te wisselen en vraagstukken van gemeenschappelijk belang te bespreken. Het hoofdthema van het rondetafelgesprek, waarbij het Hof werd vertegenwoordigd door zijn directeur-generaal Informatie, was „De impact van digitale technologieën op het werk van de rechterlijke instanties”.

Symposium van magistraten bij het Hof

Begin december 2025 kwamen 148 magistraten van hoven van beroep en rechtbanken van eerste aanleg van alle lidstaten bijeen bij het Hof van Justitie ter gelegenheid van het traditionele Symposium van magistraten. Tijdens de verschillende workshops kwamen onder meer de meest recente ontwikkelingen op het gebied van de prejudiciële procedure aan bod, alsook de recente rechtspraak op het gebied van asiel en migratie, de nieuwe bevoegdheid van het Gerecht op het gebied van prejudiciële verwijzingen en de recente rechtspraak in verband met het Europees aanhoudingsbevel en justitiële samenwerking in burgerlijke zaken.

Dit symposium, dat in 1968 voor het eerst door het Hof werd georganiseerd, brengt de leden van het Hof van Justitie en het Gerecht rechtstreeks in contact met de magistraten van de lidstaten. Het symposium maakt het mogelijk om informele banden te smeden, de uniforme toepassing van het Unierecht door de nationale rechters – die het Unierecht toepassen – te bevorderen, van gedachten te wisselen over gemeenschappelijke vraagstukken, de kennis van en het wederzijds inzicht in de verschillende rechtsstelsels te bevorderen en de samenwerking tussen rechterlijke instanties te versterken.

Bijeenkomst van het Justitieel Netwerk van de Europese Unie te Lissabon

In november 2025 vond in Lissabon (Portugal) de zevende editie plaats van de jaarlijkse bijeenkomst van de correspondenten van het Justitieel Netwerk van de Europese Unie (JNEU). Het JNEU werd in 2017 op initiatief van het Hof opgericht ter gelegenheid van het Symposium van magistraten dat was gewijd aan de zestigste verjaardag van de Verdragen van Rome. Het heeft tot doel de justitiële samenwerking in Europa te versterken om een hoogwaardige rechtspleging te waarborgen. Het JNEU bestaat uit 78 grondwettelijke hoven en hoogste rechterlijke instanties van de lidstaten en de hoogste rechterlijke instanties van vier derde landen (IJsland, Liechtenstein, het Verenigd Koninkrijk en Oekraïne) en biedt een permanent forum voor uitwisseling tussen zijn leden. Het netwerk zorgt voor informele samenwerking en een informele dialoog tussen de hoogste rechterlijke instanties in Europa en vormt zo een aanvulling op het formele samenwerkingsmechanisme dat gestalte krijgt in de prejudiciële procedure.

De bijeenkomsten van het JNEU worden thans georganiseerd door nationale rechterlijke instanties, met ondersteuning van het Hof. De editie van 2025 werd georganiseerd door het grondwettelijk hof, het hooggerechtshof en het hooggerechtshof voor bestuurszaken van Portugal. 60 correspondenten hebben daaraan deelgenomen, uit 20 lidstaten, een derde land en vier andere Europese netwerken. De toespraken en debatten hadden betrekking op de toekomst van de samenwerking binnen het netwerk en op de omvang van de verwijzingsverplichting van nationale rechters die uitspraak doen in laatste aanleg.

Ontmoetingen met het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en het Hof van Justitie van de Europese Unie zijn twee belangrijke instellingen voor de bescherming van de grondrechten in Europa. Deze twee rechterlijke instanties maken deel uit van twee afzonderlijke organisaties (de eerste van de Raad van Europa en de tweede van de Europese Unie), maar

streven op complementaire wijze dezelfde doelstellingen na, op basis van gemeenschappelijke basiswaarden: menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, bescherming van de mensenrechten, eerbiediging van de rechtsstaat, bescherming van minderheden, verdraagzaamheid, non-discriminatie, solidariteit en handhaving van een ruimte van vrede en rechtvaardigheid in Europa. Zij onderhouden dan ook een nauwe relatie via regelmatige bijeenkomsten om ontwikkelingen in hun rechtspraak te delen en van gedachten te wisselen over gemeenschappelijke onderwerpen en uitdagingen. De leden van beide instellingen komen jaarlijks bijeen in Luxemburg of Straatsburg om deze complementariteit en samenwerking ter bescherming van de grondrechten in Europa te versterken.

De bijeenkomst van dit jaar vond in november plaats in de gebouwen van het Hof te Luxemburg. De leden van beide instellingen namen deel aan verschillende rondetafelgesprekken over de vrije meningsuiting in het digitale tijdperk, het belang van het kind in betreffende grensoverschrijdende ontvoering van kinderen en juridische en fysieke belemmeringen voor de toegang tot asielprocedures. De officiële bijeenkomst bood de presidenten van beide instellingen ook de gelegenheid om van gedachten te wisselen over de uitdagingen voor de rechterlijke macht, wat gebeurde in de vorm van [een gesprek voor de camera](#).

Beide presidenten hebben met name beklemtoond dat het in de huidige geopolitieke en maatschappelijke context belangrijk is dat de burgers beseffen wat aan de grondslag ligt van wat de afgelopen 75 jaar is opgebouwd: de ambitie om een zo goed mogelijk leven te waarborgen, dankzij het herstel van vrede en recht en de democratische werking van de maatschappij.

„Telkens wanneer de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht concreet wordt aangetast of wanneer de vrije meningsuiting wordt misbruikt tegen de waarden die zij moet bevorderen – pluralisme en verdraagzaamheid – en haat en geweld toenemen, moeten we ons herinneren aan dat wat essentieel is, namelijk de kernwaarden die we beschermen.”

Mattias Guyomar,
president van het EHRM

„De rechtsstaat beschermt de burger, maar ook het democratisch stelsel, dat zich van verkiezing tot verkiezing en tussen de verkiezingen moet kunnen ontwikkelen, en dat de betrokkenheid vereist van het maatschappelijk middenveld, burgers en politiek geëngageerde groepen. Dit alles komt tot uiting in een breed scala aan arresten van ons Hof, die vaak verband houden met de fundamentele vrijheden.”

Koen Lenaerts,
president van het Hof van Justitie

C. Relatie met het publiek

Bezoek aan het Hof

Het Hof streeft ernaar de instelling dichterbij de burger te brengen door bezoeken en seminars te organiseren die dankzij een op maat gemaakt programma bijdragen aan een beter begrip van het Unierecht. De bezoeken zorgen voor een beter inzicht in de rol van de rechterlijke instanties van de Unie en de concrete invloed van hun rechtspraak op het dagelijkse leven van de burger. De seminars, die voornamelijk gericht zijn op nationale magistraten, bevorderen de dialoog tussen de nationale en Europese rechters. Het Hof ontvangt een divers publiek in zijn gebouwen, maar biedt eveneens virtuele bezoeken aan, met name een [educatief onlineprogramma](#) waarmee middelbare scholieren vanuit hun klaslokaal kennis kunnen maken met de Europese rechtspraak. In 2025 namen 412 scholieren deel aan dit programma.

15 987 bezoekers, waarvan

4 647 juristen

Virtuele bezoekers: 4,2 %

2 557 bezoekers tijdens
de Open dag

2 080 perscommuniqués

593 nieuwsbrieven

469 „quick facts“

12 181 antwoorden op verzoeken van burgers
om informatie (telefoongesprekken en
e-mails)

Een beter begrip van de Europese rechtspraak

De persvoorlichters van de directie Communicatie, die een juridische opleiding hebben genoten, hebben als taak om niet alleen arresten, beschikkingen en conclusies, maar ook lopende zaken uit te leggen aan journalisten en andere geïnteresseerden. Zij stellen perscommuniqués op om journalisten en professionals in realtime te informeren over de beslissingen van het Hof van Justitie en het Gerecht. Naar personen die daar bij de [persdienst](#) van het Hof om hebben verzocht, versturen zij regelmatig nieuwsbrieven met informatie over belangrijke evenementen op de gerechtelijke kalender (pleitzittingen, uitspraken en lezingen van conclusies) en institutionele gebeurtenissen, alsook „quick facts“ over zaken waarover geen perscommuniqué is uitgebracht. Daarnaast beantwoorden zij e-mails en telefoonoproepen van burgers over verschillende aspecten van de activiteiten van het Hof (procedurele informatie, uitleg over een arrest, de rol van het Hof, hulp met de website, enz.).

Op de hoogte blijven via de sociale netwerken van het Hof

Om informatie snel en direct te verspreiden, is het Hof actief op sociale netwerken. Het heeft een account op [LinkedIn](#), [Mastodon](#), [Bluesky](#) en [Threads](#), en twee accounts op X (één in het [Frans](#) en één in het [Engels](#)), evenals een kanaal op [WhatsApp](#) en [YouTube](#). Op deze platforms publiceert het Hof een breed scala aan audiovisuele content in de 24 officiële talen, waaronder animaties die uitleggen hoe de rechtspraak van het Hof het dagelijkse leven van de burgers beïnvloedt. Daarnaast biedt het Hof uitzendingen aan via Curia Web TV. In 2025 publiceerde het Hof op YouTube twee nieuwe animaties:

Transparantie van de rechtspraak

[Bekijk de video](#)

Wat gebeurt er als een land het EU-recht niet naleeft?

[Bekijk de video](#)

Het in 2025 opgerichte [Instagramaccount](#) van het Hof richt zich op een breder en jonger publiek en belicht de activiteiten van het Hof met visuele en boeiende content.

Het aantal volgers op de platforms van het Hof blijft toenemen: er is duidelijk belangstelling voor zijn werkzaamheden.

384 185 volgers op LinkedIn
+29 % ten opzichte van 2024

5 271 volgers op Mastodon

3 465 volgers op Bluesky

2 606 volgers op Instagram

145 volgers op Threads

164 725 volgers op X

120 000 volgers op YouTube
+33 % ten opzichte van 2024

Terechtingsen en beslissingen in realtime volgen

Het Hof zendt zijn terechtzittingen uit zodat iedereen gemakkelijk toegang heeft tot zijn rechtsprekende activiteit.

De uitspraak van arresten van het Hof van Justitie en de lezing van conclusies van de advocaten-generaal worden live uitgezonden. Dat geldt ook voor bepaalde arresten en conclusies van het Gerecht. De pleitzittingen van het Hof worden overeenkomstig het Reglement voor de procesvoering uitgesteld uitgezonden. Dit betreft de pleitzittingen van de voltallige zitting, de Grote kamer of, bij wijze van uitzondering, een kamer van vijf rechters. De video-opname van een pleitzitting blijft een maand lang beschikbaar op de Curia-website.

Bij belangrijke arresten licht een rechter die zitting had in de zaak, de beslissing van het Hof van Justitie toe in een verklarend filmpje van enkele minuten, in duidelijke en toegankelijke taal (zie het hoofdstuk [„Transparantie in de Europese rechtspraak”](#)).

Voordat pleitzittingen worden uitgezonden, wordt een briefing met uitleg over de zaak in de talen van de terechtzitting verspreid via de website en de sociale netwerken van het Hof.

4

Milieuvriendelijke
instelling

Het Hof voert al vele jaren een ambitieus milieubeleid, waarbij het de strengste normen op het gebied van duurzame ontwikkeling en respect voor de natuurlijke hulpbronnen naleeft. Sinds 2016 wordt deze inzet van het Hof voor het milieu erkend door zijn registratie in EMAS (Eco-Management and Audit Scheme: milieubeheer- en milieuauditsysteem), een EU-certificering voor organisaties met een milieubeleid en duurzame werkmethoden die aan strenge normen voldoen.

Ook in 2024 (het laatste jaar waarvoor de milieuprestatie in oktober 2025 is gecontroleerd en gevalideerd door een erkende externe auditor) heeft het Hof, zoals elk jaar, vooruitgang geboekt op het gebied van milieubescherming.

Op energiegebied heeft het Hof zijn verbruik voor verwarming en elektriciteit opnieuw aanzienlijk teruggebracht, een prestatie die des te opmerkelijker is omdat in 2024 een volledig netwerk van oplaadpunten voor elektrische en hybride voertuigen in gebruik is genomen.

Ook de inspanningen om papier te besparen werpen hun vruchten af. Zo blijft het gebruik ervan op kantoor sterk afnemen door veranderende werkgewoonten en de verdere digitalisering van procedures en documenten.

De CO₂-emissies, die sinds 2015 aanzienlijk zijn gedaald, lijken zich te stabiliseren. Deze positieve ontwikkeling laat zien dat de projecten van de afgelopen jaren en de dagelijkse betrokkenheid van het personeel bij de acties in het kader van het EMAS-beleid een concrete impact hebben gehad.

Dankzij de milieuprestaties van 2024 en de strikte naleving van de EMAS-vereisten behaalde het Hof in 2025 voor de derde keer zijn EMAS-certificering. Zo start het Hof 2026 – het tiende jubileum van zijn EMAS-registratie – met dezelfde vastberadenheid en ambitie om zijn ecologische voetafdruk te verkleinen.

De **milieu-indicatoren** voor water, afval, papier, verwarming en elektriciteit komen overeen met die van 2024. De verschillen worden berekend ten opzichte van 2015, het referentiejaar voor het EMAS-systeem.

Milieubeschermingsmaatregelen

- 🌿 Verbetering van de afvalsortering en vermindering van het gebruik van wegwerpplastics
- 🌿 Deelname aan het fietsdeelsysteem Vel'OH! en bevordering van fietsverkeer en treinverkeer voor grenspondelaars
- 🌿 Installatie van laadpunten voor elektrische voertuigen
- 🌿 Verbetering van de verwarmings-, ventilatie-, airconditioning- en verlichtingssystemen
- 🌿 Gebruik van 3 466 m² aan fotonvoltaïsche cellen, goed voor een productie van 350 204 kWh (gelijk aan de jaarlijkse behoefte van 92 Luxemburgse huishoudens)

Resultaten in cijfers

- 40,1 %
kantoor- en restaurantafval
(kg/VTE)

- 25,6 %
waterverbruik (m³/VTE)

- 64,2 %
papierverbruik (kg/VTE)

- 29,3 %
elektriciteitsverbruik
(kWh/VTE)

- 37,5 %
energieverbruik voor
verwarming (kWh/VTE)

- 27,0 %
CO₂-emissies
(kg CO₂/VTE)

Het **voltijdequivalent** (VTE) is de rekeneenheid waarmee de beroepsactiviteit kan worden gemeten, onafhankelijk van de verschillen in het aantal arbeidsuren per week van elk personeelslid als gevolg van verschillende werkregelingen.

5

Blik op de toekomst

↘ 2026 – Een jaar gericht op innovatie en dialoog met de burger

2026 belooft een belangrijk jaar te worden voor het Hof, met de uitvoering van projecten die de Europese rechtsbedeling dichterbij het publiek brengen, de werkzaamheden van het Hof nog transparanter maken en de toegang tot zijn rechtspraak zowel voor burgers als voor juristen verbeteren.

Het startschot hiervoor werd in januari 2026 gegeven met de lancering van de **vernieuwde website** van het Hof, die alle doelgroepen eenvoudiger toegang biedt tot de informatie van het Hof. De Curia-website heeft een ware metamorfose ondergaan waarbij de gebruikerservaring centraal staat. Sinds januari 2026 is de hele architectuur ervan grondig aangepast. Zo biedt zij nu een overzichtelijke en intuïtieve navigatie, alsook pagina's met duidelijke content en een sober en strak grafisch ontwerp.

De nieuwe website beschikt over een **moderne zoekmachine** waarmee zowel het grote publiek als juristen alle informatie en bronnen van het Hof sneller en preciezer kunnen raadplegen. De huidige versie maakt het reeds mogelijk om documenten en de metadata ervan te doorzoeken en bevat nieuwe functies. Binnenkort wordt een geavanceerde zoekinterface voor juristen geïntroduceerd waarmee de zoekopdrachten dankzij verschillende criteria nog meer kunnen worden verfijnd.

Door veranderende gebruiksgewoonten, vooral het groeiende belang van audiovisuele media, bevat de vernieuwde website ook een nieuw platform: **Curia Web TV**. Dit platform vormt een aanvulling op de schriftelijke perscommuniqués en zendt meertalige programma's uit op de website en op sociale netwerken, zodat het grote publiek vertrouwd raakt met het reilen en zeilen binnen de instelling.

De programmering wordt opgebouwd rond de gerechtelijke kalender: briefings met uitleg over terechtzittingen, uitzendingen van terechtzittingen, live-uitzendingen van lezingen van conclusies en uitspraken van arresten, en korte filmpjes waarin leden van het Hof en het Gerecht toelichting geven bij uitspraken.

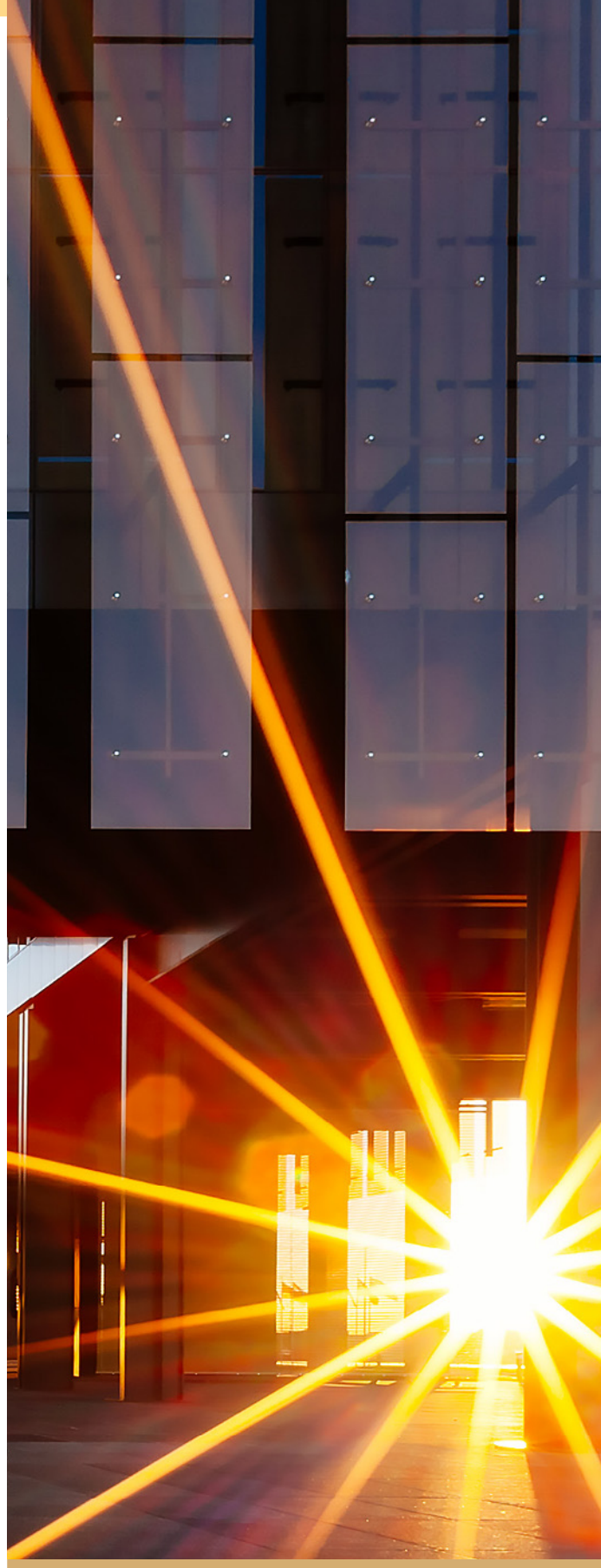
Naast verslaggeving over de gerechtelijke actualiteit zijn er op Curia Web TV ook interviews en presentaties te zien en wordt er verslag uitgebracht over de belangrijkste gebeurtenissen bij de instelling, waardoor een levendige, educatieve en concrete inkijk in de dagelijkse werkzaamheden van het Hof wordt gegeven.

Om verschillende doelgroepen aan te spreken, worden er op het platform regelmatig drie originele programma's uitgezonden. Ten eerste „Cour des citoyens“: een educatieve reeks voor het grote publiek waarin de samenstelling, de bevoegdheden en de taken van het Hof worden uitgelegd, met concrete voorbeelden van de invloed van de uitspraken van het Hof op het dagelijkse leven van de burger. Vervolgens is er het programma „Bright“, voor de jongere generaties. Het is een kort, speels programma, zonder vakjargon, met infographics, animaties en vragen van jonge bezoekers. Het heeft tot doel belangstelling te wekken voor het Europese project en de beslissingen van het Hof uit te leggen aan de hand van concrete voorbeelden uit het dagelijkse leven. Voor een meer geïnformeerd publiek is er ten slotte nog het programma „Open Court“, waarin leden van de instelling specifieke thema's toelichten over de taak en de werking van het Hof, de grondslagen van het Europees recht, de rol van de burger, zijn relatie met de instellingen, het beroep van rechter en advocaat-generaal, de trajecten

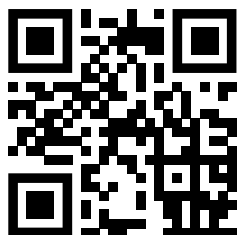
die naar een baan bij het Hof leiden en algemene juridische onderwerpen.

Hoewel het Hof naar de toekomst kijkt en nieuwe technologieën omarmt, zal het nooit de fundamentele mijlpalen vergeten die de ontwikkeling van het Unierecht hebben gekenmerkt, waaronder in de eerste plaats het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Ter ere van de 25e verjaardag van het Handvest, dat op 7 december 2000 te Nice werd afgekondigd, organiseert het Hof begin 2026 een **speciaal Symposium van magistraten**. Dit symposium staat in het teken van de grote vraagstukken rond het ontstaan, de ontwikkeling en de toekomst van het Handvest, alsook de verankering ervan in de fundamentele waarden van de Unie en de rol ervan binnen de nationale rechtsstelsels. De debatten met magistraten uit alle lidstaten zullen ongetwijfeld leiden tot een diepgaande reflectie over de huidige rol van het Handvest en de nieuwe uitdagingen op het gebied van effectieve rechtsbescherming en eerbiediging van het privéleven in Europa.

Met deze initiatieven kiest het Hof voor vernieuwing en openheid. Met de lancering van de nieuwe website, de modernisering van zijn zoekmachine en het nieuwe platform Curia Web TV laat het Hof zien dat het alles in het werk stelt om zijn activiteiten toegankelijker en begrijpelijker te maken. De viering van de 25e verjaardag van het Handvest herinnert er dan weer aan dat deze „bill of rights“ van de EU de uitdrukking vormt van de individuele rechten die de burger door de rechtsorde van de Unie worden gewaarborgd. Dit alles geeft blijk van een duidelijke ambitie: het Hof dichterbij de burger brengen door een directe vertrouwensrelatie met hem op te bouwen, gebaseerd op de doeltreffende bescherming van zijn rechten.

Volg het nieuws over de rechtspraak en de instelling
curia.europa.eu

Hof van Justitie van de Europese Unie

L-2925 Luxembourg

Tel. +352 4303-1

Manuscript voltooid in februari 2026 / Gegevens zoals bekend op 31.12.2025

Lay-out: Hof van Justitie van de Europese Unie | Directie Communicatie | Afdeling Publicaties en Multimedia, 2026

Het Hof van Justitie van de Europese Unie of personen die namens de instelling optreden, zijn niet aansprakelijk voor het gebruik dat eventueel van de voorgaande informatie wordt gemaakt.

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2026

© Europese Unie, 2026

Reproductie met bronvermelding toegestaan.

Alle afbeeldingen © Europese Unie, tenzij anders vermeld. Bladzijde 9 © European Law Moot Court; Bladzijde 15 © Gabinete do Presidente, Supremo Tribunal de Justiça; Bladzijden 98-99, 101 © Gediminas Karbauskis.

Voor het gebruik of de reproductie van onderdelen die niet het eigendom zijn van de Europese Unie, kan het nodig zijn om rechtstreeks bij de respectieve rechthebbenden te verzoeken om toestemming.

Print	ISBN 978-92-829-5081-4	ISSN 2467-1371	doi:10.2862/5246412	QD-01-25-007-NL-C
PDF	ISBN 978-92-829-5080-7	ISSN 2467-1606	doi:10.2862/8825776	QD-01-25-007-NL-N
HTML	ISBN 978-92-829-5115-6	ISSN 2467-1606	doi:10.2862/3425826	QD-01-25-007-NL-Q

HOF VAN JUSTITIE
VAN DE EUROPESE UNIE

Directie Communicatie
Afdeling Publicaties en Multimedia

